

KULTÚRA

ROČNÍK XVIII. – č. 18

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

4. NOVEMBRA 2015

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Rozlúčka s kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom

Milovať značí z nebytia a slepôt
do viery v Boha narodiť sa znova.
Dnes po druhý raz zomrel svätý Metod,
služobník jeho prečistého Slova.

Hrad na nitrianskej skale plače s nami
a s nami plače aj tá pevná skala.
Je s nami Slovo! Bratia, nie sme sami,
darmo dnes taká smutná vec sa stala.

Je s nami Slovo, bude s nami večne,
veď jeho meno na štít sme si vzali.
To meno s nami do večnosti prečnie,
aj keby viac už nebolo tej skaly,

o ktorú sme sa opierali dosiaľ.
Pán Ježiš Kristus, skala nad hlbinou,
to Slovo Božie, žiaden planý ošiaľ,
to Slovo - meno svätých Božích činov -

v najťažších časoch posielala nám Bratov.
To Slovo poslalo nám Robotníka.
Už je s ním v nebi, s celou svojou čatou.
Aj moja duša sa k nim vyrediká

v stupajach Tisa, Moyses a Hlinku,
aj keby ich priam zloba pozmývala.
Boh plače za nás! Preto neplač, synku,
že konečne si objal kardinála.

Radšej sa narod' z nebytia a slepôt
do lásky, aby neboli sme sami.
Dnes v svätej Nitre zomrel druhý Metod.
Vďaka ti, Pane, že bol dlho s nami.

TEODOR KRIŽKA

Snímka: Timotej Križka

Ked' sa teraz modlím a spomínam na otca kardinála Korca, hlavou mi prebiehajú nespočetné stretnutia s týmto veľkým človekom. Pozýval si ma pravidelne na Nitriansky hrad, neraz úplne večer, keď už nebolo nikde ani živej duše a brány Hradu boli zavreté. Sedeli sme

Nie na svoju,
ale na tvoju
slávu, Pane

TEODOR KRIŽKA

vedľa seba, ako kulisa niekedy bežali televízne správy, inokedy najkrajšou kulisou bolo ticho. S otcem kardinálom som sa mohol rozprávať otvorene, bez obáv, a on počúval pozorne a citlivo reagoval. Mnoho sa pýtal, ale aj sám rozvíjal svoje myšlienky. Naostatok ma vždy niečím obdaroval a ja som odchádzal naplnený vnútorným pokojom, akoby som navštívil vlastného otca. Rád sa stretával s ľuďmi, s ktorými si mal čo povedať, a preto sme za ním prichádzali aj v skupinkách: Gustáv Valach, Július Binder, Karol Viršík, ja a iní. Bol som aj pri tom, keď pánu kardinálovi blahoželal k jubileu prezident. V neformálnej chvíli, keď sme sedeli za stolom, som položil otcovi kardinálovi otázku: "Eminencia, nepoznávate niekoho v tejto miestnosti?" A on odpovedal: "Áno, sú tu ľudia, ktorí ma bilit!" Ale vzápätí dodal: "Sú to dobrí chlapi, oni si len plnili povinnosť!" Ak by som mal povedať, čo si v živote cením najviac spomedzi odmien, tak spomeniem iba jedinú: niekedy začiatkom deväťdesiatych rokov som zapol Slovenský rozhlas a práve sa tam prihovárал pán kardinál Korec. Po chvíli som zbystril uši, lebo sa mi zazdalo, že text, ktorý číta, odniekiaľ poznám! Áno, boli to rozsiahle úryvky z mojej eseje Kde má človek domov, ktorú som uverejnil v Slovenských pohľadoch v osemdesiatych rokoch a bola o skutočnom domove, o skutočnej vlasti, ktorú tvorí niekoľko metrov štvorcových, kde spočívajú naši rodičia. Keď teraz prevádzkam tohto veľkého ducha, hľadám prívlastky. Napadá mi jediný, že odišiel druhý Metod, ktorý právom zastával úrad nitrianskeho biskupa ako tento náš národný svätec, spolupatrón Európy, uctievaný aj ortodoxnými cirkvami. Ale neodpustím si ešte čosi. V kardinálovi Korcovi odišlo k Pánu Bohu ešte niečo - slovenské nitrianske knieža, nekorunovaný slovenský kráľ.

24. októbra 2015
o 16.00 hod

Posledné zbohom

Jeho Eminencia Ján Chryzostom kardinál Korec patrí k významným osobnostiam slovenského kultúrneho, spoločenského a duchovného života. Pracou, ľudskosťou. Dá sa povedať, že patrí na popredné miesto do hviezdnej zostavy Slovenského národa životom, dieľom, postojom.

Nezlomnou vierou sa stal uznávanou autoritou i mimo cirkevných kruhov. Svoj život od svojej mladosti žil v prostredí nepriateľskom jeho viere a presvedčeniu. Napriek nepriateľstvu vládnej politiky voči cirkvi a veriaciom zostal verný svojej viere a názoru, ktoré sa snažil preniesť do spoločnosti bez ohľadu na nebezpečenstvo.

Jeho Eminencia Ján Chryzostom kardinál Korec sa dožil 91 rokov požehnaného života. Príkladného ži-

vota, kňaza prenasledovaného, ale aj výnimočne uznávaného veľké svedectvo viery, lásky k národu, ktoré nám všetkým odovzdal. Angažoval sa za každú spravodlivú vec, jeho vyjadrenia sú jednoznačné áno-áno, nie-nie.

Otec kardinál, ďakujem Vám za vaše literárne dielo, najmä za „Rok nad evanjeliom“, ďakujem Vám za podporu pri výstavbe Vodného diela, za Vaše požehnanie. Ďakujem Vám za Váš postoj voči rozhodnutiu mesta odstrániť Kulichov kríž, ktorý sme postavili z vďaka a úcty k Vám.

Prosím, aby ste sa prihovárali za svoj národ, aby sa nestal beztvorou masou, aby sme si aj ako národ zachovali vždy dôstojnosť hodnú kresťanského národa.

JÚLIUS BINDER

K vysokému cirkevnému hodnostárovi a najväčšej autorite slovenského národa Jánovi Chryzostomovi kardinálovi Korcovi som mal a stále mám veľkú úctu a obdiv. Nielen preto, že bol vysväteným biskupom cirkvi, ku ktorej patrí. Nielen preto, že značnú časť svojho života prežil aj v prevádzkach chemických podnikov, kde som aj ja pracoval, a preto aj ako nitriansky sídelný biskup vedel ohodnotiť prácu ľudí z tejto oblasti. Ale aj pre jeho vzťah k ľuďom a k slovenskému národu, za ktorý sa denne modlil a pre ktorý toľko vykonal.

Počas môjho štúdia v Bratislave som mal priateľov aj vo Východnom ústave hygieny práce a chorôb z povolania, kde aj on pra-

coval. Vtedy sme sa však nepoznali ani nestretli, hoci som do ústavu chodieval.

Neskoršie som sa o ňom dozvedel, že bol tajne vysvätený za biskupa, že mu Svätý otec udelil mimoriadne právomoci, podľa ktorých riadil podzemnú cirkev. Po prvýkrát som ho na živo videl na poslednej rozlúčke s J. E. ThDr. Eduardom Necseym, nitrianskym arcibiskupom. Keď som to spomenul pred rehoľnou sestrou Margitou, členkou rehole Notre Dame, ktorá bola mojou tetou, tak mi iba povedala, že o ňom budem ešte veľa počuť. To bolo roku 1968.

Po krátkom uvoľnení politickej situácie nasledovala tzv. normalizácia. Ján Chryzostom Korec okrem práce robotníka a údele politického väzňa písal knihy, písal do samizdatov, svätzil kňazov, pracoval s mládežou a vykonával iné činnosti.

Osobne sme sa stretli a spoznali až oveľa neskoršie. Bolo to v septembri roku 1994, keď ako sídelný biskup vysvätil nový kostol v obci Horná Kráľová. Vtedy som bol riaditeľom chemického kombinátu Duslo Šaľa a na slávnosť som bol tiež pozvaný.

Tam medzi nami, ako sa vraví, „preskočila iskra“ a následne ma zaradil za člena Nadácie Konštantína Filozofa a potom aj medzi ľuďmi, s ktorými je ochotný sa stretávať. To neboli stretnutia formálne, to boli stretnutia, ktoré mali zmysel a cieľ. Odchádzal som z nich spokojný a posilnený.

Pomerne často sa pri rôznych príležitostiach stretával aj s ľuďmi z priemyselnej praxe. Vtedy nám vždy kladol otázky či podniky prosperujú a či statočne ľuďom za prácu platíme.

Keďže mi umožnil prístup k sebe, naposledy ešte v októbri tohto roku mal som možnosť vidieť, že aj vo vysokom veku dôsledne dodržiava svoje povinnosti ako kňaz, člen Spoločnosti Ježišovej a cirkevný hierarcha. Ale sledoval aj problémy nášho národa a štátu a na jeho prosperite mu veľmi záležalo.

V nedávnej minulosti sa na Slovensku konalo stretnutie vysokých cirkevných predstaviteľov z rôznych štátov. Navštívili aj Nitru a želali si stretnutie aj s Jeho Eminenciou Jánom Chryzostomom kardinálom Korcom. Vtedy na Nitrianskom hrade predniesol svoje názory a odporúčania aj na činnosť Rímskokatolíckej cirkvi v súčasnej situácii. Veľmi dôsledne zaujal stanovisko aj k nevhodným postupom Európskej únie pri odkresťančovaní Európy. Boli to otvorené slová a boli veľmi dobre prijaté. Ja len dodám, že z pohľadu súčasnej situácie to boli slová prorocké a mali by byť čo najskôr v médiách uverejnené.

Rozlúčka s tak výraznou osobnosťou je ťažká. Pri našom stretnutí ešte pred dvoma týždňami sme plánovali ďalšie. To sa už, žiaľ, neuskutočnilo.

Vaša Eminencia, ďakujem za všetko, čo som od Vás získal. Som presvedčený, že Vaša duša je už u Stvoriteľa, ktorého ste vzorne ohlasovali.

Orodujte uňho za nás.

JOZEF KOLLÁR

Skúsenosti

V úvode si pomôžem slovami českého právníka Oldřicha Ducháča z rozhlasového vysielania roku 1941. Jeho príspevok bol odvysielaný pod názvom Už předkové varovali...: „Jedním z nejcenějších statků národa - statkem, nahromaděným právě nejlepšími muži - je zkušenost. Jako se nezkušený jednotlivec dopustil mnoha chyb, které pak draze platí, tak také národy musí platiť nejdraze a nejbolestněji za své zkušenosti. Proto je svatou povinností, aby tyto zkušenosti, získané namnoze za cenu velkých obětí a ztrát, nezapadly v zapomnění.“

Nekorešponďujú tieto slová s našou slovenskou a európskou situáciou aj dnes? Slová, ktoré odzneli pred tridsaťročím, už vtedy poukazovali na zásadné myšlienky a skúsenosti predkov. Rovnako sa tieto skúsenosti netýkajú iba českej spoločnosti, ale vo väčšej miere spoločnosti slovenskej a v širšom kontexte aj európskej. Veľké osobnosti národov majú preto tak mimoriadnu cenu pre život a rozvoj ľudstva, pretože dokážu presne formulovať skúsenosti a uchovávajú ich pre budúcnosť. Títo stavitelia môžu jediná položiť pevné základy prítomnosti a budúcnosti a tento neprehľadnatelný fakt bol mnohokrát osvedčený v celom vývoji ľudstva. Sme nepoučiteľní a nedokážeme sa dnes, v našej modernej, postdemokratickej dobe stotožniť s múdrosťou a skúsenosťou predchádzajúcich generácií? Všetko nasvedčuje tomu, že nie. Slovenská ako aj európska spoločnosť sa správa ako malé dieťa, ktoré sa bude hrať s ohňom, mysliac si vo svojej naivite, že je to iba svetielko. Až kým sa nepopáli, ale to bude už neskoro. Rana sa bude hojiť podstatne dlhšie, než by sme svojou skúsenosťou s ohňom zabránili vzniku popálenín.

Skúsenosti, ktoré mali naši predkovia s implementáciou cudzieho náboženstva v európskom prostredí, by mali byť dostatočnou výstrahou. Avšak podstata Francúzskej revolúcie a nástup osvietenectva priniesli obrovské myšlienkové, spoločenské a kultúrne rozvraty kresťanskej európskej civilizácie. Tieto sa šírili rýchlosťou blesku po celom kontinente. Dnes je nežiaduce a takmer nemožné pomenovať konkrétnych zodpovedných za zmeny a rozvrat kresťanstva. Avšak každý čo len minimálne rozhladený človek si vie odpovedať. Rovnakým spôsobom o nich hovorili duchovní predstavitelia staroveku, stredoveku aj novoveku. A čo je na tom všetkom najpozoruhodnejšie? Okolnosť, že výroky vtedajších predstaviteľov môžeme úspešne aplikovať a citovať bez zmien aj po tisícročia. S prekvapením zisťujeme, že nestrácajú v ničom na časovosti a priliehavosti.

Situácia v európskom priestore sa opäť opakuje. Scenárista je však opäť o niečo starší, skúsenejší a hlavne bohatší. Dnes už nepotrebuje vysielat' do Európy po zuby ozbrojenú armádu v turbanoch. Dnes nepotrebuje unášať do svojich provincií ženy a deti. Dnes potrebuje zničiť aj ten zostatok kresťanskej viery a kultúry, ktorý ešte na starom kontinente zostal.

Možno sme si na vine sami. Lesk konzumnej spoločnosti uvrhol do letargie milióny Európanov. V

mene ľudských práv sú pošliapované tisícročné skúsenosti a zásady našich predkov. Tie skúsenosti a zásady, ktoré nikdy nedovolili pošliapať Evanjelium a jeho pravdivé morálne učenie. Ešte zatiaľ máme kresťanské korene. Ešte v zemi európskej existujú ľudia a národy, ktoré si situáciu plne uvedomujú. Avšak vniknúcí, našej kultúre, vierovyznaniu či zásadám a zvykom cudzí element môže rozvrátiť našu doterajšiu Európu od tohto koreňa. V mene ľudských práv násilného host'a sú pošliapané práva hostiteľa tu a teraz. Predstavitelia mnohých európskych štátov sa predbiehajú ukázať svetu, kto je väčší humanista, nehľadiac však pritom na podstatu vzniknutej situácie. Títo predstavitelia však disponujú veľmi presnými informáciami, alebo, na jazyk sa mi tlačí slovo, inštrukciami.

Je preda nemyšliteľné, že nikto z nich nevenuje žiadnu pozornosť prapodstate tohto problému. Dychtivo sa medzi sebou hádajú, kto má aké rozhodovacie kompetencie, diktujú jeden druhému, ako sa má vo vzniknutej situácii správať. Samo pozadie však stále zostáva zahalené rúskom informačného embarga a všeobecnej nevedomosti.

Starosť o denný chlieb ukladá v dnešnej dekadentnej postdemokratickej dobe ľudom mlčať. Rovnakú starosť o denný chlieb však mali aj naši predkovia. A preda nemlčali, nepozerali sa ako stádo oviec, keď vlk trhá jednu z nich. Nie, oni si svoje korene bránili. Slovom aj mečom. Preto sme dodnes mohli akotak žiť, pod bezpečnou prikrývkou z preliatej krvi našich otcov. Pod ňou sme zabudli na všetky obeť, ktoré priniesli na oltár Bohu a ľudu. Dnešný človek má v hlave, žiaľ, zakorenenú myšlienku a predstavu, že individualita človeka musí zaniknúť v kolektíve. Tento liberálny nezmysel je v priamom protiklade so základnými prírodnými zákonmi, kedy od počiatku stvorenia sveta je každá bytosť odlišná od inej len preto, aby mohla vyjadriť svoju individualitu. Ľudia žijú pod dojmom ideí, myšlienok a dávajú sa nimi viesť. Tieto idey a myšlienky sú však človeku podsúvané tak, aby vytvorili v jeho hlave istotu, že je to vlastne jeho myšlienka, s ktorou sa stotožňuje. Jednotlivci, ktorí ešte nie sú takto zmanipulovaní, sú vykázaní na okraj spoločnosti. Dôsledok je, že títo jednotlivci sú za svoj názor a pohľad označení ihneď rôznymi nálepkami a izmami. V spoločnosti sú takíto ľudia nežiaduci. Avšak práve títo sú základným kameňom zmeny spoločnosti, zdravým jadrom v úsudku a pomenovania skutočnosti pravým menom bez vzletných fráz a klamstiev.

V Európe je podkopaná kresťanská viera, ktorá bola nahradená materiálnymi a sexuálnymi túžbami. Obyčajný bežný človek je denne zavalený toľkými povinnosťami, že už nemá čas na rodinu, ale ani sám na seba. Spoločnosť dnes stojí pred pomyselnou priepasťou, do ktorej sa pomaly, ale isto prepadá. Prepadne sa, ak sa neobrátí späť k pevnine, prehodnotí svoje prirodzené a dávne skúsenosti a so vztyčenou hlavou začne sa namáhať na obnove a záchrane kresťanskej európskej civilizácie.

MIROSLAV ŠUŇAL

Zvykli sme si, že liturgické texty končiaceho cirkevneho roka obyčajne prinášajú apokalyptické vízie konca sveta a jeho dejín. Nie vždy je však tomu tak. Pozornosti evanjelistov neunikli aj pozitívne, hoci neraz zdanlivo bezvýznamné a skryté príkladné prejavy ľudskej nábožnosti. Ježiš, náš Pán, ich chválil, vyzdvihuje a oceňuje. Patrí k nim aj konkrétna evanjeliová udalosť. Dodnes he známa ako " halier chudobnej vdovy " (por. Mk 12, 38 - 44).

Môžeme si predstaviť: Ježiš, očitý svedok, spolu s apoštolmi sedí v istom vstupnom nádvorí chrámu v Jeruzaleme, v blízkosti jednej z trinástich nádob. Pozoruje správanie prichádzajúcich, ako do nej vhadzovali svoje dary na jeho službu, chod a údržbu. Prichádzali bohátí a do pokladnice v tvare kužeľa hádzali značné sumy. Prišla aj chudobná vdova. Vhodila do nej dve najdrobnejšie mince, ktoré vtedy platili čoby najmenšia platobná jednotka. Pokladník chrámu by bol samozrejme hodnotil a veebil obeť bohatých. Nad bezvýznamnou obeťou vdovy vari iba zvrátil čelo... Ježiš všetko vidí. Predovšetkým vidí, že takito mimoriadni ľudia sú tu! Žijú aj v jeho dobe a ako mnohokrát súdi ináč. On má iné meradlá. Vdova bola najštedrejšia. Dala seba. Preto sa stala vzorom až do konca čias.

Všeobecne sa hovorí: nikto nie je nenahraditeľný. Akokoľvek, myslím, že našej pozornosti by nemalo uniknúť: sú ľudia aj v

našej blízkosti ,doslova "majáky " pre všetkých, a sú nenahraditeľní. Alexander Solženicyn v príbehu "V záujme veci" opisuje postavu Matronie. Ženy, ktorá kým žila, všetkým pomáhala a robila iba dobre. Až keď zomrela, v jej okolí zbadali, čo všetko v tichosti konala: "Keď už jej viac nebolo medzi živými, už sa nenašiel nikto, kto by mohol prebrať a zastať jej miesto. Čo vykonala, kým žila, sme takmer nespozorovali. Bola jednou z tých "statočných", bez ktorých nemôže žiť žiadne mesto, žiadna krajina, ba ani naša zem."

Svätá Matka Tereza zdôrazňo-

Z čistého srdca

vala dobrodincom, štedro podporujúcim jej činnosť medzi najchudobnejšími: "Pravá láska ťa musí bolieť ...", mali pocítiť, že sa nazoja niečoho zriekajú. Pre Ježiša neplatí veľkosť daru. Ale obeť darcu, ktorá je s darom spojená. Prívoláva k sebe svojich učeníkov a poučuje ich: "Táto chudobná vdova vhodila viac ako všetci, čo hádzali do pokladnice ... ona pri svojej chudobe dala všetko, čo mala, celé svoje živobytie" (Mk 12, 44).

Predobrazom opísanej udalosti môže byť starozákonný príbeh proroka Eliáša na úteku z 9. storočia pred Kristom (por. 1Kr 17, 1-17). Vyvolený národ žijúci v bla-

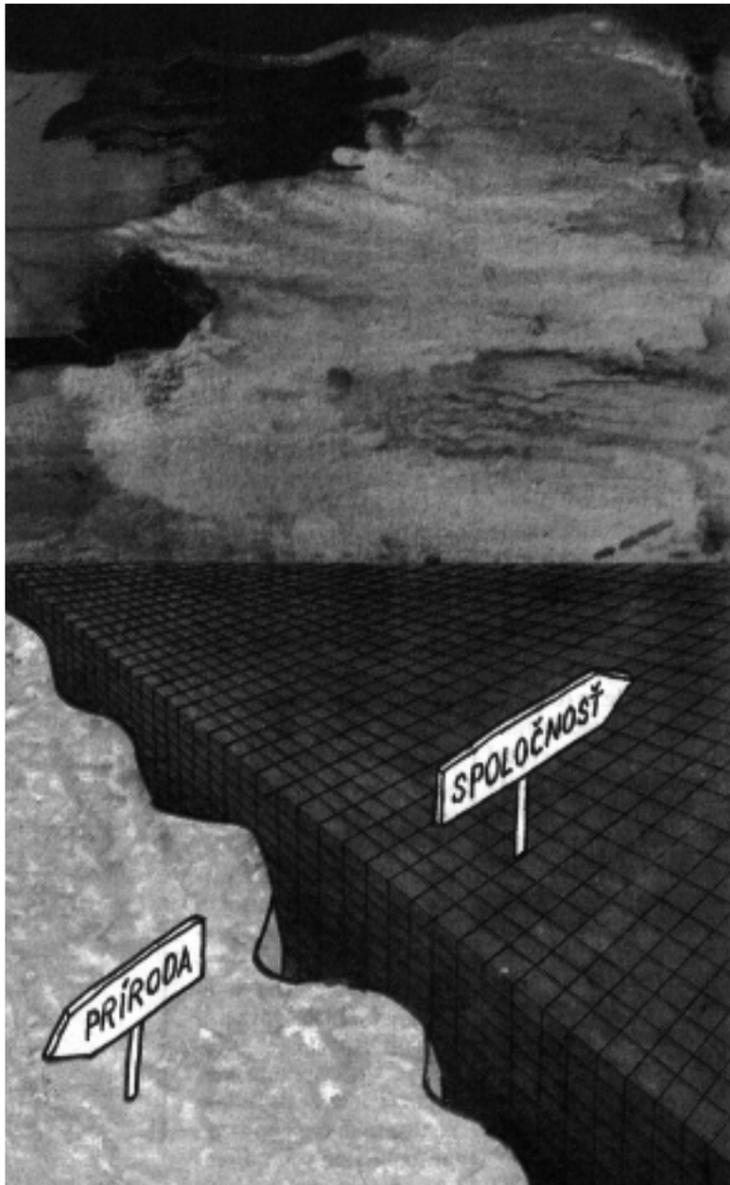
hobyte pod vedením bezbožného kráľa Achaza, ktorý je ovládaný ešte bezbožnejšou ženou Jezabelou, prepadol modloslužobníctvu. Uctieva kananejských bohov Baála, Molocha a Aštartu. Jedine prorok Eliáš ostal verný pravému Bohu. Neohrozene kritizuje kráľov odpad od Boha. Neskoršie s Božou pomocou dokázal poraziť pohanský kult a pobiť jeho kňazov. Kráľ Achaz proroka neustále prenasleduje. Eliáš sa na úteku z rodného kraja ocitol v susednej pohanskej krajine, území dnešného Libanonu. Vo vyhnanstve zakúsil Božiu otcovskú starostlivosť a prozreteľnosť. Neznáma vdova v meste Sarepte na prorokovu žiadosť dokázala obetovať v čase hladomoru posledný zvyšok múky a oleja, čo ešte mala v dome. S málom k živobytiu sa podelila s neznámych Božím mužom.

V čom môžeme vidieť hodnotu týchto darov, aj v línii predchádzajúcich Ježišových myšlienok? Predovšetkým: boli to dary z čistého vnútra; z čistého, rýdneho srdca a "bez fanfár"... Zo srdca patriaceho jednoznačne Bohu! Nezávisí všetko od nás. V dnešnej dobe, v niektorých našich súčasných dobe veľkého duševného sucha, Boh žiada od nás vieru a dôveru v neho. Len z takého vnútra sa človek rozhodne darovať všetko, i to posledné, čo má, kým pri daroch z nadbytku sa ľahko stane, že pochádzajú z nepravých, nečistých úmyslov a pohnutok.

Určite prinášame Bohu dary - v rôznej podobe. Darujeme istý obnos na dobré ciele. Nakoľko máme náboženské potreby, dokážeme podporiť službu a poslanie Cirkvi v našich farnostiach i vo svete. Ponúkame Bohu naše modlitby, námahy a utrpenia... Čo nás motivuje? Čo nás pohýna k týmto obeťam? Azda dakedy aj nepravé, celkom egoistické očakávania: Boh nám ich navráti - uspokojí osobné ambície; vráti vo forme úspechov v našich podujatiach, dobrého zdravia, spokojného, bezstarostného života...? Nahliadame, možno ani my sme ešte celkom neprekonali istý primitívny druh nábožnosti - nábožnosti z egoistických očakávaní.

Darujeme veľa aj našim blízkym. Navzájom sa obdarúvať patrí už k štýlu spoločenského života. Ale čo stojí za takými darmi? Aj za darmi súrodencom a ľuďom celkom blízkym? Bezpochyby, často úmysly čisté a rýdze. Vonkajšími darmi dávame dačo z nášho úprimného vnútra. Načím však podotknúť, ako ľahko sa do týchto ľudských prejavov môžu neraz vkradnúť úmysly nízke, sebebecké, i výslovné nečestné, podlé.

Dar je však sám osebe vždy čosi posvätné. Takým nech vždy ostane! Nech ho nezneväťi nepravé vnútro. Nech aj naše dary, či veľké, či malé, vychádzajú z čistého, rýdneho srdca! Potom ani nám určite neubudne zo zásoby nezmernej, zmlujúcej sa, obdarúvacej Božej lásky k nám.

Kresba: Andrej Mičanek

RUDOLF MASLÁK, Mnichov

Belgicko je štátom s bohatou katolíckou tradíciou. Ba dalo by sa povedať, že ako štát vďačí za svoj vznik hlboko precitovanému katolicizmu, pretože Belgičania ako národ vlastne nejestujú: obyvatelia Belgicka sú buď Valoni, alebo Flámovia. Ich územie bolo kedysi časťou veľkej nizozemskej kolónie španielskeho kráľovského rodu. Avšak v roku 1568 pod vplyvom protestantskej reformácie došlo k náboženským vojnám, ktorých výsledkom bolo rozdelenie krajiny. Severná časť provincie, ktorej obyvateľstvo bolo väčšinou protestantské sa osamostatnila a začala svoju existenciu ako Holandské kráľovstvo, zatiaľ čo južná a prevažne katolícka časť, ostala verou Španielsku a pod vládou kráľovnej Izabely - dcéry španielskeho kráľa Filipa II. - sa v roku 1598 stala samostatným štátom pod menom Belgicko. Nasledujúce osudy nového štátu boli búrlivé a ako relatívne malá krajina, bol akoby hračkou v rukách mocnejších štátov a dynastií. Počas francúzskej revolúcie - v roku 1795 - opanovali Belgicko Francúzi. Po porážke Napoleona pri belgickom meste Waterloo v roku 1815, Viedenský kongres vymedzoval nové hranice Európy a tam Belgicko bolo opäť pripojené k Holandsku. Ale tradície, zvyky a hlavne rozdielnosť v náboženstve robili spolužitie neuspokojivým a tak v roku 1830 katolícke Belgicko sa opäť a natrvalo odúpalo od protestantského Holandska a sa osamostatnilo. Katolícka viera bola tmeľom, ktorý v nasledujúcich storočiach držal dve katolícke národnosti pohromade v jednom štáte.

Katolícke Belgicko bolo skvostným klenotom v koruna Cirkvi. Obeťavosť a zbožnosť jeho ľudu sa prejavovala nielen v domácom živote, ale aj na misionárskom poli. Katolícka univerzita v Louvaine patrila medzi najprestížnejšie katolícke učilišťa, katolícka tlač, umenie, náboženský život boli vzorom kresťanským komunitám po celom svete, belgickí teológovia a vysokí cirkevní hodnostári prispievali k povzneseniu katolíckeho intelektuálneho života v Európe. Katolícka kultúra prenikla do všetkých zložiek verejného života.

Tak to bolo až do polovice 20. storočia. Postupom času sa však ukázalo sa, že belgický katolicizmus nebol dostatočne pripravený odolávať zhubným vplyvom liberalizmu, hedonizmu, relativizmu a iným prejavom agresívneho sekularizmu. Tieto ideologické smery a prúdy pod rúskom tolerancie, demokracie, moderného humanizmu a populárnych hesiel vymyslených aby učičkali k nečinnosti, pomaly, ale vytrvalo podkopávali katolícke tradície. S nimi sa do náboženského života vkrádala vlažnosť, ľahostajnosť, intelektuálna pochybnosť a neistota. A tak svet bol svedkom, ako vo vzornej katolíckej miestnej cirkvi plameň viery slabol a prestával svietiť i hriať. Kostolné priestory začínali ziváť prázdnotou (účasť na nedeľných bohoslužbách klesla pod 10 percent), objavila sa kríza kňazských a rehoľných povolání (v rokoch 2008-2012 zomrelo 751 kňazov a bolo vysvätených iba 42 novokňazov), zatvárali sa kláštory, vynárali sa škandáliky a objavovali škandály. Cirkevná hierarchia pokladala za múdrejšie ísť s prúdom, než napomínať a varovať. Bolo totiž ľahšie a pohodlnejšie kráčať s „duchom doby“, než sa mu postaviť na odpor a niešť biľag nepriateľa moder-

nosti, ktorý sa bojí nových zmien. Náboženský život bol vystavený útokom a zlomyseľným kritikám a chýbali smeli a sebavedomí obrancovia kresťanských tradícií. Nasledoval všeobecný úpadok náboženského života.

Na tomto úpadku nesú vinu viaceré faktory, ale podľa mienky objektívnych pozorovateľov veľkú zodpovednosť nesie cirkevná hierarchia. Jej najväčšou chybou bola relatívna pasivita. Možno si mysleli, že veriaci ľud je dosť odolný a nedá sa zviest' falošnými ideami, možno podceňovali účinnosť a prefikanosť protivníka, možno pokladali krízu za sprievodný jav prechodu z predkoncilového obdobia do pokoncilového, ktorý časom pominie, možno sa nevedeli dohodnúť na jednotnom postupe a odkladali potrebné zásahy na neskoršie. V ta-

Pôjde Slovensko cestou Belgicka?

kýchto prípadoch platí výstraha antickeho básnika, ktorú cituje Tomáš Kempenský v svojom diele De Imitatione Christi (I, 6): Principiis obsta - sero medicina paratur/, cum mala per longas convaluere moras... (Zakroč hneď na začiatku - je neskoro brať liek, keď sa nemoc rozbužila, lebo si zameškal urobiť, čo bolo treba). Pasivita a odkladanie zámkov z roka na rok boli spojencami „synov sveta“ v ich ťažení proti „synom svetla“.

Morálna kríza sa takto iba prehlbovala a mala svoj odraz aj vo verejnom živote. Parlament štátu s bohatou tradíciou kresťanského dedičstva prijíma jeden za druhým zákony o ľahkých a rýchlych rozvodoch, o vraždách nenarodených detí, o eutanázii, o manželstvách medzi osobami rovnakého pohlavia. Náboženská vlažnosť a sebeckosť vniesli do flámsko-valonských vzťahov trenice a nedorozumenia, aké tam predtým neboli, alebo keď aj boli, katolícka etika ich vedela potlačiť, alebo zredukovať na minimum. Ale keď sa stratou religiozity sa zo vzťahov vytratil tradičné kresťanské hodnoty, pomerne rýchlo sa ta vkradla a usalašila žiarlivosť, nevráživosť, závisť a iné neresti.

V novembri 2003 sa konalo tzv. ad limina stretnutie biskupov Belgicka s pápežom. V správe, ktorú podával predseda Konferencie biskupov Belgicka, kardinál Godfried Danneels pápežovi Jánovi Pavlovi II., už nebolo obísť skutočnosť, že situácia je vážna. Kardinál to vyjadril Sv. Otcovi v melancholických slovách: „Sotva jestvuje u nás oblasť duchovného života, v ktorej by sa nevyskytovali ako pozitívne tak aj negatívne prvky, ktoré charakterizujú našu pastorálnu činnosť.“ Sv. Otec prijal toto vysvetlenie s netajným smútkom a dal najavo, že nepokladá súčasný stav za uspokojivý. Nepriamo pokarhal biskupov za ich pasivitu a vyzval k zvýšenej aktivite. Poukázal na hlavné príčiny úpadku a výstražne varoval, že „spoločnosť, ktorá stráca zo zreteľa svoje tradičné orientačné body, vlastne podporuje relativizmus v mene pluralizmu“. Zdôraznil, že „najdôležitejšou úlohou Cirkvi je uviesť Krista do spoločnosti, do verejného života a všade tam, odkiaľ je vytlačovaný“.

Odvtedy uplynulo dvanásť rokov, ale situácia nejaví nijaké znaky zmeny k lepšiemu. Úpadok krajiny pokračuje. Belgicko je neschopné postaviť

sa proti prúdu sekulárneho modernizmu, necháva sa ním niešť do duchovne ochudobnenej a neistej budúcnosti.

Na takejto nebezpečnej ceste sa nenachádza iba Belgicko. Podobným smerom sa uberajú aj iné štáty alebo geografické oblasti s peknou kresťanskou tradíciou, ako je napríklad Írsko, kanadský Quebec, alebo Rakúsko. Symptómy úpadku sa začínajú objavovať aj v Poľsku, ba i na našom Slovensku.

Na celej veci je najsmutnejšie to, že slovenský katolicizmus, ktorý vedel tak hrđinsky odolávať náporom materialistického ateizmu, nemá dosť odvahy a sily postaviť sa proti úkladom sekulárneho materializmu. Počul som niektorých našich duchovných otcov lamentovať nad tým, že čo sa nepodarilo dosiahnuť komunistom, to sa darí post-komunistickým nepriateľom, ktorí útočia na Cirkev novými a zákernejšími zbraňami a novou dômyselnejšou taktikou. Netlačia sa cez dvere, vchádzajú zadným vchodom.

Nie sú agresívni, ale majú uhladené manieri, nezvyšujú hlas a nie sú agresívni, ale hovoria ticho a lichoťivo, ale tým zákernejšie. Staré neresti zaobliekli do zvučných fráz a predkladajú ich ako ľudské práva. Keď nezavrhnú staré a osvedčené princípy odrazu alebo úplne, tak ich rozriedujú, kvalifikujú a prispôsobujú „modernému mysleniu“. Často sa stavajú do pózy dobromyseľných priateľov Cirkvi, ktorú chcú len vylepšiť - aby nasledovala „oblúbených“ biskupov a zbavila sa prelátov, ktorí „patria do 19. storočia“. Usilujú sa oslabiť vzťah medzi biskupmi a kňazstvom, medzi kňazmi a veriacimi a tak rozložiť jednotu Božieho ľudu. A tak ďalej.

Do svojich služieb zapriahli takmer všetky masmédiá, takže jednotlivec je vystavený ich propagande sedem dní do týždňa a 24 hodín denne. Výsledok je taký, aký sa dá očakávať, pretože už antický básnik spozoroval, že gutta cavat lapidem non duritate sed saepe cadendo - kvapka vyhlbi kameň nie tým, že by bola tvrdšia, ale tým dopadá naň neustále. Od čias, čo sa vedú štatistické záznamy nebolo na Slovensku toľko rozvodov ako dnes, nerodilo sa toľko detí mimo manželstva, ako sa rodí dnes. Na mnohých miestach je účasť na bohoslužbách a sviatostných úkonoch nižšia než bola v tvrdých časoch komunistickej totality. Korupcia vo verejnom živote, chlad v medziľudských vzťahoch, nedôvera a odcudzenie v spoločnosti sú zaiste znepokojujúce javy a ich korene treba hľadať v morálnom úpadku, ktorý rastie úmerne s oslabením viery.

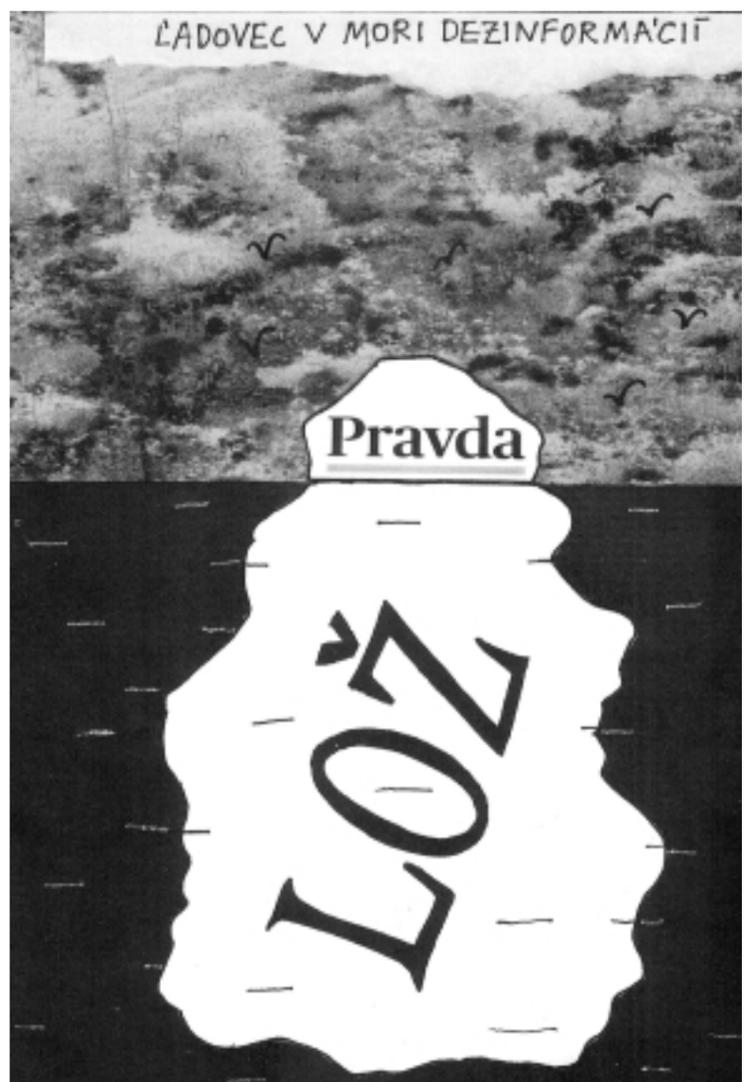
Na záchranu katolicizmu u nás bude treba robiť viac, než sa urobilo doteraz. Príklad Belgicka, Írska a iných krajín s kresťanskou tradíciou je nielen výstrahou. Je aj poučením, čo treba robiť, aby sa takémuto osudu predišlo u nás. Máme v biskupskom zbore jednotlivcov, ktorí sú poznajú súčasny stav lepšie a hlbšie, než je načrtnutý v týchto riadkoch, vedia čítať „znamenania časov“ a iste vedia, čo treba robiť, aby sa vyšlo tomu najhoršiemu. Vedia, že nemožno sa spoliehať iba na Božiu pomoc, ale aj na vlastnú iniciatívu a predovšetkým na aktívnu spoluprácu so schopnými a duchom Evanjelia zapálenými dušami z radov laikov. Nesmie chýbať odvaha a netreba sa báť. Protivník je mocný, ale Boh je mocnejší - On je všemohúci. A teda, „ak je Boh s nami, kto je proti nám?“ (Rim 8, 31)

FRANTIŠEK VNUK

- NIET SLOVENSKÉHO NÁRODA... TEDA ANI SVÄTOPLUKA!

Zo skicára Andreja Mišanka

Európu zaplavuje „utečenecká“ vlna hrozivých rozmerov. Vody tohto prívahu sa zberali už dávnejšie, najneskôr od 11. septembra 2001, keď insceneného pádu veží Svetového obchodného centra scenáristi Nového svetového poriadku ohlásili faktický začiatok jeho „budovania“. Tento nový „výstrel z Auróry“ je zlomom práve takým tragickým, ako ten starý z roku 1917 a tvár sveta už zjavil hlbokými ranami. Deštrukcia juhozápadnej Ázie a Afriky, médiami juhovaná v zamatovom obale „arabskej jari“, postupuje ruka v ruke s islamským terorizmom, krvavou demontážou katolicizmu a s konfliktom Západu s Ruskom, ktoré odmietlo svoju účasť na konštituovaní „poriadku“ novej Babylonskej veže a spolu s Čínou sa vydalo na odvážnu cestu tvorby polycentrickej alternatívy Nového Babylonu. Situácia je dramaticky vypätá. Úzkostné ticho tonie vo vojnovom vresku osmanských zabijakov. Oligarchickí plánovači si mädlia ruky. A pre otupeného, uspatého, „pozitívne mysliaceho“, ľudsko-právnym a multikultúrnym slnkom priškvareného Európana je to buď všetko „tam niekde ďaleko“, alebo podlieha falšným výzvam etického gýčiarstva, ktoré zneužíva prirodzený ľudský súcit s trpiacimi a organizuje víťazné oddiely „pionierov“ či nezadaných „dobrovoľníčok“ s túžbou slúžiť „nešťastným a opusteným“. A pre „kriticky mysliaceho“, osvieteného, no rovnakým úpalom poznamenaného akademika je celá migračná kríza len chorobou západnej spoločnosti, apeluje na svedomie i zdravý sedliacky rozum, manipulátorsky máva solidaritou a ľudskosťou a zviša sa a zaviša v krčoch fobie z xenofobie. A ešte stále verí na „euroamerické hodnoty“, „humanitárne bombardovanie“, „etikú vojny“ či iné, ešte rafinovanejšie zvrátenosti a nechce nič vedieť o kryptokratikých scenáristoch a režiséroch globálnej hry, ani o realite, ani o tom, čo je pravda, stačí mu, že vie, aký postoj má zaujať, a takisto vie, kto „pravdu“ vyrába. A áno, západná spoločnosť v skutku ochorela, najmä na to, že nechráni svoje deti, svoje rodiny, ani seba. Európske záležitosti smerujú do pekla. Kde sú vážení a múdri členovia senátu, ktorí by na odvažných konzulov zvolali: Videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat! („Nech sú konzuli na stráži, aby obec neutrpela žiadne škody!“) Nie sú. Ani múdri, ani odvážni. Ani v Bruseli.

Európa je v rozvrte. Od Ukrajiny cez Stredný Východ až po tichooceánsky Daleký východ sú tisíce ľudských synov a dcér prinášané ako obeť bosom umelého chaosu, vhadzované sú do pažeľeráka vojnovnej priepasti. Západ pod taktovkou plutokratov, akoby v opiťom alebo v námesačnom stave sa nebezpečne priblížil k ceste, ktorá vedie k zničeniu dnes už aj v Európe len predstieraného a zle maskovaného mieru a k zataraseniu rozvojových prúdov teoretického i praktického života ľudstva. Nadnárodné bankové a ropné elity, City of London a Wall Street so svojou bábkou resp. bábkami v Bielom dome, v spolupráci s tajnými službami a zločineckými organizáciami nasmerujú ku skaze alebo stroskotaniu každú možnosť stability, najmä ak takáto možnosť implikuje vytváranie ďalších príležitostí Ruska a členských štátov zoskupenia BRICS a SCO na posilnenie a rozšírenie ich rozvojových plánov. Tento faktor zenie vyspelý Západ a s ním celý svet na samý okraj katastrofy. Hrozba globálnej nukleárnej vojny je témou celkom realistických úvah a v zásade z minulú na minútu sa môže stať skutočnosťou. Ktorým smerom vykrúčíme? Nezabúdajme, že „ruský“ faktor spolupôsobí už pri vyvolaní prvej svetovej vojny, keď sa Rusko začalo rýchlejšim tempom rozvíjať. Rozvoj v spojení s obrovským územným, nerastným a du-

chovným bohatstvom viedol k rastúcim obavám a nervozite na strane existujúcich mocností (zjavných i skrytých). Napokon sa podarilo aj rozpútať svetovú vojnu aj uvaliť revolúciu na Rusko. A pamätajte aj na tú druhú svetovú... Aj na studenú. A tretiu, ktorej plamene nás olizujú a ciagle prebodávajú.

Globalizačné procesy viedli k rozvrteniu systému národných štátov, donútili národné vlády vzdať sa vlastnej suverenity, identity a stability, oslabiť vlastný hospodársky systém, dopustiť závislosť na dovoze potravín a na zahraničných investíciách, stať sa súčasťou finančného systému plávajúcej meny a s tým spojenej špekulácie, podriadiť sa moci nadnárodných kartelov, korporácií a svetovej diktature dokonca aj v oblasti vzdelávania, umenia, vedy a techniky. Vďaka glo-

JOZEF PAUER

Nový svetový (ne)poriadok, stará nenávisť

balizácii sa populácie postsocialistických štátov a množstva krajín celého sveta premenili na zásobárne lacnej pracovnej sily. A tie menej šťastné sa ocitli medzi „nadbytočnými“ šiestimi miliardami, o ktorých hovoria ideológovia redukcie počtu obyvateľstva na Zemi. Realizácii tejto politiky napomáha už takmer polovicu storočia svetová sieť vplyvných osobností z najrozmanitejších oblastí spoločenského života zoskupených v ľubozvučne pomenovaných mimovládnych organizáciách, kluboch, radách, fondoch a nadáciách navonok spätých s humanistickými a filantropickými aktivitami, s ochranou životného prostredia, ľudských práv, slobody, demokracie, minorít, s podporou umenia, vedy a iných aktivít, no riadených a vnútorne zviazaných so záujmami svetovej plutokracie, konzorciom jej bánk, teda so záujmami tých, ktorí stvorili komunizmus aj nacizmus a potom aj druhú svetovú vojnu, ktorá mala „zabiť dve muchy jednou ranou“, Germánov i Slovanov.

Nateraz najvýraznejším výsledkom globalizácie je sociálna a politická dominancia oligarchie, stále väčšia pasivita unavených, rezignovaných, uštvaných, „uzabávaných“ ľudí a radikálna privatizácia verejných sfér spoločenského života. Podľaľhi sme globálnemu tlaku súčasnej kapitalistickej predstavy o materiálnom blahobyt ako jedinom ciele života. V honbe za zárobkom, pôžitkom, zábavou a „pohodou“ sme ani nezbadali, že sme už len čiastočkou sprivatizovanej masy, súčasťou, ktorá sa ešte stále nazýva občanom, ale na politickom živote už neparticipuje. V živote uviaznutom medzi dopravným prostriedkom, prácou a televízorom sme stratili cestu k sebe samým i k veciam verejným. Raz za štyri roky pristupujeme k voľbám a rozhodujeme sa, ktorej z tých „známych“, ale nepoznaných osôb odovzdáme svoj hlas. Voľíme medzi problémami, o ktorých nič nevieme. A systém sa postará o to, aby sme ani viac nevedeli. To však nie je participácia. Tadiaľto nevedie cesta k zvládnutiu záležitostí spoločného života. Res publica, záležitosť spoločnosti, obce, štátu, sú sprivatizované. Ale nielen štát je sprivatizovaný, sama príroda je privátne exploátovaná, od obecných pozemkov, lesov, lúk, riek až po privátne manipulácie s genetikým kódom, takisto mestá, verejné priestory nábřeží, námestia, ulíc, ale aj taká kultúrna entita, ako je jazyk, základ spoločného života, alebo ešte tak vzdelávanie či sám intelekt.

Všetko sa mení, aby sa nič nezme-

nilo. Všetko okolo nás je po starom. Máme si to myslieť. A predsa: Všetko sa mení. Moc finančnej oligarchie a pasívna, sprivatizovaná verejnosť, jednotlivci i celé „občianske“ skupiny, sú dve stránky jednej a tej istej mince dneška. Je zrejme, že globalizovaná dominancia finančných elít, plutokracie, oligarchická internacionála peňazí zrušila doménu verejného a spoločného a otvorila pluralitu ciest pre mnohoraké, a stále tie isté podoby privatizácie a korupcie. Permanentné „reformátorské“ oslabovanie štátu a právny štát existujúci len na papieri odovzdávajú praktický výkon moci a všetky sektory života spoločnosti do rúk ľži, podvodu a zločinu.

Na druhej strane sa ukazuje, že súčasná globalizácia je len slovo, ktoré

možno jedinou ideou sú peniaze ako absolútna hodnota i jej kritérium. Tejt modle sa obetuje človek ako osoba i spoločenstvo, agrikultúra i kultúra, ekonomika i ekonómia, domov i domovina. Napokon sa ukazuje, že celá doterajšia globalizácia slúži ako gigantická redistribúcia zdrojov a prostriedkov blahobytu a moci: od chudobných k bohatým. Sen o Impériu končí stavbou krvavej „Ríše peňazí“.

Táto diabolská (diabolus - ten, ktorý rozdeľuje) hra s ľudstvom vyúsťuje do obrovskej deštrukcie priemyslu v celosvetovom rozsahu, do rozvratu a rozkladu komplexného sociálneho systému, verejných služieb, zdravotníctva, školstva, justície, do dramatického nárastu chudoby, do výrazného zvýšenia bohatstva v rukách miliardárov a s tým

má pomenovať anglo-americký alebo hádam ešte skôr dávny, štvrt milénia pri živote udržiavaný britský sen o Impériu. Týmto impériom však nie je Amerika. (Na prelome milénia sa Spojené štáty americké stali štátom a krajinou znásilnenou silnými plutokratmi s pomocou ich lokajov v mocenskomy aparáte z projektu Nové americké storočie. Tento Projekt sa realizuje iniciovaním vojen, destabilizáciou, rozvratom, zmenou režimov v Afrike, Ázii, Európe. Usúdili, že Rusi ich nebudú môcť zastaviť, keď použijú vojsko na strednom východe. Pustili sa do „vyčistenia“ tohto územia od proruských (predtým prosovietckých) režimov -

*Sto čiernych let
nám svítí
hvězdou jedovatou
na erbu pro otroky
pro naše dědice*

*Věřili jsme na pokoru
u popravčí káry
Zlatá doba nenastává
Bude kamenná*

(Karel Kryl, Bílá hora)

rozvrátili Irak, Sýriu, Lýbiu, Somálsko, Sudán, na rade je Irán. Ide o to, urobiť to skôr, ako sa dostane k moci nejaká nová super veľmoc (črtá sa v zoskupení BRICS), ktorá by im mohla konkurovať.

No kalkulácie analytikov zo CIA či Pentagonu so Sýriou opäť tak celkom nevyšli. Rusko zahájilo nálety na pozície teroristov Islamského štátu, vytvorilo svoje námorné aj letecké predmostie na pobreží Sýrie, zásobilo ju zbraňami, protiletadlovými raketovými systémami protivzdušnej obrany, stíhačkami i zaškolením sýrskych pilotov do nich, a taktiež masivnou humanitárnou pomocou. Takto už druhýkrát zabránilo Washingtonu zničiť túto krajinu.) A týmto impériom nie je ani Veľká Británia a už vôbec nie Európska únia. Je to konglomerát centrálnych bánk, investičných bánk, hedžových fondov či ďalších alternatívnych foriem špekulatívneho investovania, poisťovacích a pripoisťovacích spoločností a kartelov, ktorých hlavnou a

akoby v priamej úmere narastajúcej počtu ľudí umierajúcich od hladu alebo ohrozených hladomorom, ničivými baktériami a vírusmi. Ak na súčasnom intelektuálnom počiatku tejto „hry“ stojí Rímsky klub s úmyslom zmeny hodnotovej paradigmy Európy a s absurdnou tézou o limitoch rastu a redukciu svetovej populácie, tak dnes nám intelektuálne a politické elity (pod kontrolou finančných elít) nanucujú spoločenskú zmluvu o globálnej transformácii s požiadavkami „udržateľného“ rozvoja a „vhodných“ technológií. Tie sa majú naplniť cestou „dekarbonizácie“ svetovej energetiky, čo neznamena len koniec jadrovej energetiky, ale aj koniec uhlia, plynu, ropy, ich „náhradu“ slnečnými kolektormi, veternými mlynčkami, biopalivami... A to znamená stále viac „brownoutov“ a stále viac „blackoutov“, a tým koniec celých oblastí priemyslu, a s tým pokles životnej úrovne, skrakovanie dĺžky života... Teda vyriešenie problému redukcie svetovej populácie, možno aj definitívne: vyhynutie ľudstva. A „šachoví majstri“, ktorí svoj problém riešia štyrmi jazdcami z Apokalypsy - Hladom, Vojnou, Morom a Smrťou - v nerušenom pokoji, v rade špekulácií a totalným nasadením metód korupcie a intríg, prísľubov ešte väčšej slobody, ešte väčšej rovnosti, ešte väčšej zábavy a bezbolestnej spokojnosti realizujú svoj zvrátený sen o nových a stále väčších ziskoch, o novom svetovom poriadku a svojej kontrole nad ním. (V tomto novom poriadku však vôbec nebude viac slobody, viac rovnosti, viac spravodlivosti, viac pokoja, ale iba väčšia moc staronových plutokratických skupín s väčšími osobnými privilegiami s náprotivkom tiež nových foriem osobného otroctva či nevoľníctva.) Kto odmietne hrať túto hru, kto neprijme jej „pravidlá“ a demaskuje ich - osobnosť, skupina či štát - je vzápätí mienkotvornými médiami diskreditovaný, označený za nepriateľa demokracie, ľudských práv, občianskej spoločnosti a slobody, nebezpečného diktátora, autokrata, psychopata, teroristu, vraha alebo ešte ináč diskreditovaný a vystavený údelu štvanca.

Je to vojna, vojna vedená bombami i slovami, ideami i baktériami, vírusmi i technológiami, lávou, víchrom, vodou, ohňom, zmätkom a klamom, demoralizáciou a hladom, morálnym gýčom i falošnou solidaritou... Vojna proti človeku i Bohu, proti spoločnosti i prírode, proti ľudskosti a slobode, proti vede a viere, proti štýlu a kráse, proti štátom a náboženstvám, no

vypovedaná v mene Boha i človeka, prírody i spoločnosti, v mene ľudskosti a slobody, v mene vedy i viery... Jej majstri sa ešte vždy dokážu zahŕňovať do najrozmanitejších, v tisícročiach obnosných, a predsa opätovne neočakávaných podob. Do kostýmov Humanity, Slobody, Rovnosti, Bratstva, Práva, Slušnosti... V celom tomto procese deštrukcie Západu zvnútra i zvonku, dovnútra i navonok, v súčasnosti sprostredkovanej aj permanentným zakladaním vojnových ohnísk nielen v juhozápadnej Ázii či v Afrike, ale aj v Európe (po vojnovom zničení Juhoaštie je tu rozpútanie nenávistného vraždenia na Ukrajine a spustenie „migračnej krízy“) nadobúda stále zreteľnejšie črty zámer uvrhnúť Európu a Ameriku do vojny s Ruskom,

Čínou a Indiou, a tak rozpútať globálny vojnový konflikt. Konflikt euroamerickej civilizácie s Euroáziou. Ten by však mohol nadobudnúť termonukleárny charakter. (Oligarchická internacionála zastupovaná britskou monarchiou spolu s jej bábkou, americkým prezidentom B. Obamom, usiluje o dvojsmernú politiku, ktorá buď donúti Rusko a Čínu, dve euroázijské veľmoci disponujúce termonukleárnymi zbraňami, aby kapitulovali pred anglo-americkými požiadavkami a plne participovali na záchranných injekciách do globálneho finančného systému, ktorý je, pri zachovaní súčasného charakteru, odsúdený na zánik, a tak aj na radikálnej redukciu svetovej populácie, alebo USA a Británia spustia preventívnu termonukleárnu vojnu rátajúc s tým, že Čína a Rusko budú reagovať ničivými termonukleárnymi útokmi, ktoré by vyhladili väčšinu ľudstva. Až takáto zúfalá je pozícia imperiálnych síl, ktoré čelia hrozbe totálnej dezintegrácie svojho globálneho finančného systému. Na ich arrogantné, opakované vydieranie sankciami Rusko v koordinácii s Čínou a podporované krajinami BRICS a SCO pripravuje operáciu, ktorá zavádza zlatý štandard pre rubel, čo znamená prechod na menu podložené zlatom, ktorá sa stane svetovou alternatívou k americkému doláru i k euru pri obchodovaní so zásobami energie. To privádza oligarchiu s jej svetovládny nástroj USA k zúrivému udržiavaniu riadeného chaosu na Ukrajine, ktorá slúži ako zámienka pre ťatia spolupráce Európy s Ruskom. Ak sa podarí prerušiť dodávky plynu a ropy pre Európu, nastúpia Američania so svojím bridlicovým plynom. A hlavným cieľom je, aby sa obchodný obrat Európy s Ruskom, 500 miliárd dolárov, stal obratom obchodnej výmeny medzi Euróпой a USA. To je šanca, ako zachovať dolár ako svetový rezervný menu a vyriešiť problém finančného dlhu Spojených štátov a pádu doláru. No na Ukrajine to nevyšlo. Vytvoril sa tam supergalaktický dlh, ktorý treba na niekoho hodiť. Ani kalkulácia so Sýriou nevychádza v potrebnom tempe. Tak treba masovým prílivom imigrantov rozsypanť aj Európu, vyvolať strach, nenávisť, naladiť na odsúhlasenie vojny i pripravenosť nechať sa nahnať na bitúnok.) A „veľká transformácia“ by mohla Európu, a nielen Európu, premeniť na popol. Opäť v mene Humanity.

(Pokračovanie na 10. strane)

Aby sme lepšie porozumeli otázke, prečo ruskí panovníci udržiavali dobré vzťahy s Vatikánom, musíme sa pozrieť na historické udalosti, ktoré nasledovali po páde Konštantínopolu roku 1453. Ako je známe, posledný byzantský cisár Konštantín XI. Palaiologos heroicky zahynul pri obrane svojho mesta pred osmanskými Turkami. Po jeho smrti sa mohli o byzantský trón uchádzať len dvaja z jeho blízkych príbuzných - bratia Demetrius a Tomáš. Z Tomášovej rodiny sa dcéra Sofia (Zoe) a synovia Andrej a Manuel uchýlili na dvor pápeža Sixta IV. (z jeho iniciatívy bola postavená Sixtínska kaplnka). Všetci žili na trovy pápeža a existoval dokonca „byzantský dvor v exile“, ktorý taktiež podporoval Sixtus IV. Na dvore pôsobil i lekár, profesori latinského a gréckeho jazyka, prekladateľ, katolícki i pravoslávni kňazi.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje princezná Sofia (1455-1504), ktorá si svojím pôvabom, krásou a rozumom získala v Ríme náklonnosť a úctu. Keď nastal čas jej vydaja, vo veci sa najväčšmi zaujímal jej otec. Niektoré pramene uvádzajú, že jej prvým mužom bol rímsky aristokrat z rodu Caracciolovcov. Ich manželstvo však trvalo krátko a Sofia sa stala mladou vdovou. Niektorí tvrdia, že boli iba zasnúbení a k manželstvu ani nedošlo. Tak či onak, otec musel Sofii nájsť iného ženicha a jeho výber padol na ovdovené ruské moskovské veľkoknieža Ivana III. Samozrejme, že zainteresované strany poslali svojich vyslancov a Ivan III. dostal v Moskve Sofiin portrét. Budúca nevesta sa veľkokniežaťu pozdávala, a tak neotálal so svadbou. Roku 1472 Sofia z rodu Palaiologovcov so svojim zastupiteľstvom, s množstvom vozov s výbavou a s pápežským legátom Antoniom oblečeným v červenom kardinálskom plášti, dorazila do Moskvy. Okrem množstva materiálnych cenností a šperkov so sebou Sofia priniesla i ohromnú knižnicu, súčasťou ktorej bolo i množstvo starých rukopisov. Neskôr bola táto knižnica včlenená do veľkolepej knižnice jej vnuka, cára Ivana Hrozného. Sofia nebola len predstaviteľkou byzantského cisárskeho rodu. Bola aj pravnučkou srbského kráľa Štefana Dečanského (tu hodno spomenúť staroslávny srbský dečanský monastier so vzácnymi freskami Kristovho nanebovstúpenia).

Pápež Sixtus IV. považoval toto manželstvo za veľký diplomatický úspech. Prečo? Pád Konštantínopolu a Byzantskej ríše sa Osmanom otvorila cesta do Európy, po ktorej siahli až na Viedeň. Kresťanstvo sa dostalo do veľmi nebezpečnej pozície. Už nešlo len o zachovanie náboženstva, ale aj o slobodu a život všetkých Európanov. Podobná situácia nastala už v 11. storočí, keď seldžuckí Turci útočili na Byzanciu a na kresťanov žijúcich v Ázii a na Kaukaze. Aj vtedy hrozilo, že preniknú do Európy. Tomu však zabránili krížové výpravy. V Ríme sa snažili postaviť novú koalíciu proti Turkom, resp. novú krížovú výpravu, pri ktorej by oslobodili Konštantínopol. Pápež chcel v tejto veci nájsť nových spolupracovníkov. Preto

MERAB SURGULADZE

Revolúcia

alebo

Prečo ruskí panovníci udržiavali dobré vzťahy s Vatikánom?

Bolševici ničia hrob ruskej cárovnej a bizantskej princeznej Sofie v Moskve (1929)

Na strane hore: Svätý Bonaventura, pápež Sixtus I., Dante a Savonarola

padol jeho výber na Moskovské veľkokniežatstvo, ktoré bolo veľkým a mocným štátom, hoci ešte stále platilo dane chánovi Zlatej hordy dokonca aj potom, čo v roku 1380 moskovské knieža Dmitrij Donský porazil obrovské vojsko tatárskeho chána Mamaja na Kulikovom poli. Práve preto Tatári vrátili tých žijúcich na Kryme, udržovali s Osmanmi priateľské a spojenecké vzťahy.

Podľa ruského historika a spoločenského činiteľa Tatičeva sa Rusko práve vďaka intervencii Sofie v roku 1480 zbavilo tatárskeho jarma. Práve v tom období chán Ahmed vymáhal dane od moskovského kniežatstva, ktorého predstaviteľa sa zišli kvôli tomu. Mnoho zástupcov chcelo naďalej platiť dane chánovi, aby zbytočne neprelievali ľudskú krv. Vtedy sa Sofia horko rozplakala, kárala muža za jeho poddajnosť a nabádala ho bojovať až do konca. Nech už pravda či nie, Ivan III. naozaj tiahol s vojskom proti Tatárom pri rieke Ugre. Chánove vojská zaujali pozície na druhom brehu. Ruskí vojaci stáli na svojich miestach, kým Tatári neopustili bojové pole. Báli sa prekročiť riekú a zaútočiť na Rusov. V letopisoch nachádzame zmienky, že práve Sofia trvala na tom, aby veľkoknieža nešiel pešo naproti tatárskym poslom, nesklonil sa pred nimi, nepriniesol im čašu s kumysom a ani kolenách nepočúval posolstva chána. Rusko bolo naozaj roku 1480 „de facto“ i „de iure“ zbavené tatárskeho jarma. Od tohto okamihu to už boli ruské vojská, kto útočil na Tatárov.

Manželstvo Sofie a Ivana malo obrovský význam, pretože umožňovalo nazvať ruské kniežatstvo nástupcom Byzantského impéria! Veľkoknieža využíval taktiež toto manželstvo na zosilnenie prestíže Ruska v medzinárodných vzťahoch a na upevnenie autority v rámci štátu.

Roku 1490 sa v Moskve po prvýkrát objavilo zobrazenie dvojhlavej orlice na slávnostnom portáli Fazetového paláca a tiež na tróne zo slonoviny, na chrbtovej strane ktorého bol vyobrazený jednorožec, ktorý sa stal neskôr jedným z najrozšírenejších symbolov ruskej štátnej moci. Sofia so sebou priniesla i etiketu byzantského dvora, dôsledkom čoho sa ceremónie veľkokniežacieho dvora vyvinuli do neobyčajnej pompy, podobnej byzantsko-rímskym obyčajom. Sofia sa taktiež angažovala v kamennej výstavbe mesta. V tom čase boli postavené nové chrámy a paláce, ktoré stáli cudzokrajní staviteľia. Aristoteles Fioravanti postavil v Moskve Chrám Nanebovzatia Panny Márie a Chrám Zvestovania Panny Márie. Moskva bola okrášlená Fazetovým palácom, vežami Kremľa, Veľkým kremľanským palácom a napokon bol postavený aj Archanjelský chrám.

Práve v tej dobe sa začínajú objavovať príznaky ruskej štátnosti, ktorá zosilnela za vlády Vasilijsa III., syna Ivana III. a Sofie. Ich vnukom bol cár Ivan IV. Hrozný, ktorý pokračoval v načatom diele, rozšíril hranice svojej ríše a pokorené tatárske územia pripojil k ruskému cárstvu. Ved-

Pápež Sixtus IV., ktorý na svojom dvore poskytol azyl byzantskej cisárskej rodine po páde Konštantínopolu. Obraz renesančného maliara Melozza da Forlìho

com sa podarilo zrekonštruovať portrét princeznej Sofie - díva sa na nás múdra, krásna a odhodlaná tvár ženy, ktorá urobila tak veľa pre svoju novú vlasť, ktorú neskôr nazvali Tretím Rímom. Takýmto spôsobom vlastne pápež Sixtus IV. dosiahol svoj cieľ - priložil ruku k založeniu nového mocného štátu, ktorý sa postupne premenil na ruské impérium. Už po roku 1700 na seba vzalo hlavnú úlohu v boji proti Turkom, ktorí od ruských vojsk utŕžili porážky na súši i na mori. Rusko zachránilo mnohé kresťanské národy od poroby a zničenia. Po roku 1700 bieda krížových výprav opadla - Rusko i Rakúsko sa stali osloboditeľmi Európy. Práve to bola zásluha ruského cárstva - záchrana mnohých kresťanských národov a vznik nových kresťanských štátov na európskom kontinente.

Tofko na úvod, zdanlivo odťažité od našej hlavnej témy, ktorou je útok na monarchiu a sled revolúcií, ktoré trvajú podnes. Bez neho by sme však ťažšie chápali súvislosti nasledujúcich storočí.

II.

Pri úvahách o Francúzskej revolúcii je mnoho historikov, ba dokonca i bežných ľudí presvedčených, že v nej hralo aktívnu, ak nie rozhodujúcu rolu svetové slobodomurárstvo. Tak tomu bolo aj pri tzv. Americkej revolúcii. Napokon v každej revolúcii boli angažovaní slobodomurári a prostredníctvom revolúcií sa snažili uplatniť svoje idey a zaviesť nový svetový poriadok.

Je to naozaj tak? Pozrime sa spolu na túto tajomnú otázku.

Všetky národy, štáty i iné korporácie sa snažia pri upevnení moci dokázať svoj dávny pôvod. Inak tomu nie je ani u slobodomurárov. Svoj pôvod odvodzujú od samotného stvorenia sveta, pretože svetlo existovalo skôr, než sa objavil človek a práve svetlo je symbolom slobodomurárstva.

Čo je to teda slobodomurárstvo? V krátkosti ho možno definovať nasledovne: je to religiózno-filozofický prúd, ktorý vznikol prevažne v aristokraticko-buržoáznom prostredí začiatkom 18. storočia v Anglicku a ktorý sa organizoval do tajných spoločností (lôží). Členovia lôží vyhlasovali za svoj cieľ zjednotenie ľudstva na princípoch bratskej lásky, vzájomnej pomoci a vernosti. Prvotné slobodomurárstvo sa rozvíjalo v duchu voľnomyšlienkarstva a opozície voči Cirkvi. Jazyk i obrady slobodomurárov majú stopy rozličných náboženstiev, siek i tajných spoločností. Môžeme si v ňom všimnúť indické, egyptské, židovské i kresťanské idey, termíny i symboly. Slobodomurárstvo Cirkev oficiálne odsúdila roku 1738 za pontifikátu pápeža Klimenta XII., ktorý frankomasonstvo zavrhol ako tajnú sektu rozvracajúcu Cirkev i spoločenský poriadok a zakázal veriacim vstup do slobodomurárskych lôží a spoluprácu s nimi pod hrozbou exkomunikácie. Odsúdenie slobodomurárstva ešte zdôraznili v polovici 19. storočia pápeži Benedikt XIV., Lev XIII., Pius VIII., Gregor XVI. a Pius IX. V Nemecku však bolo slobodomurárstvo podporované Fridrichom II., vo Francúzsku ho podporoval Napoleon I. i Napoleon III. a v Rusku Alexander I. do roku 1822.

V súčasnosti sa slobodomurárstvo rozšírilo do mnohých štátov Európy, Ameriky a jeho moc neustále rastie. Len v USA je viac než 5 miliónov slobodomurárov. Slobodomurárstvo tam doviezli anglickí, írski a škótski staviteľia chrámov, ako sami seba „masoni“ nazývali. Sprvoti boli ich lôže založené v prístavných mestách, v ktorých sa vylodili z Európy. V roku 1730 Benjamin Franklin oznámil vo svojich novinách o vzniku lôže vo Philadelphii, ktorým členom bol aj on sám. V tom

čase bol z Anglicka do Ameriky menovaný Daniel Cox, veľmajster provincie New Yorku, New Jersey a Pensylvánie, ktorému bol udeľený titul veľmajstra z rúk vojvodu z Norfolk. Roku 1734 vydal Benjamin Franklin „Knihu ústav“ slobodomurárov a následne bol zvolený za veľmajstra lôže.

Mnoho slobodomurárov zohralo významnú rolu v americkej boji za nezávislosť: John Washington, Benjamin Franklin, Alexander Hamilton, James Madison, James Otis... Vo Washingtonovej armáde bolo mnoho generálov v lôžach: Nathanael Greene, Charles Lee, John Sullivan, Lord Stirling, gróf von Steuben, markíz de Lafayette, Jean-Baptiste de Rochambeau, Richard Montgomery, Henry Jackson, Paul Revere, ktorý sa stal neskôr veľmajstrom pre Massachusetts. Aj mnohí americkí prezidenti boli členmi niektorej z lôží: G. Washington, J. Madison, J. Monroe, T. Roosevelt, W. Taft, W. Harding, F. Roosevelt, H. Truman, D. Eisenhower, G. Ford, J. Carter...

Aj do Francúzska bolo slobodomurárstvo exportované z Anglicka. Vo Francúzsku boli mnohí kultúri činitelia a politici členmi lôží „staviteľov chrámu“, napríklad F. Voltaire, J. d'Alemberte, D. Diderot, C. Helvétius, Ch. Talleyrand, F. de La Rochefoucauld, P. de Beaumarchais, generáli A. Masséna a G. la Fayette. V súčasnosti udržuje „Veľká národná francúzska lôža“ úzke kontakty so spolubratmi po celom svete. V Taliansku bol významným slobodomurárom G. Mazzini. Dnes tam pôsobí „Veľká lôža Talianska“ alebo „Grand Orient“.

Nebudeme poukazovať na počet slobodomurárskych lôží na svete - to by si vyžadovalo veľmi veľa času. No z vyššie spomenutého načim urobiť určité závery. Idea slobodomurárstva lákala i láka mnoho ľudí. Prečo? Kvôli

Rekonštrukcia podoby byzantskej princeznej Sofie, manželky ruského veľkokniežata Ivana III.

TAJOMSTVU. Nevieame, akým spôsobom chcú slobodomurári dosiahnuť všeobecný blahobyť na zemi. To tajomstvo možno spoznať, keď človek vstúpi do ich spoločenstva. Samozrejme, v tisíckach kníh sa o slobodomurárstve píše mnoho. No my ako kresťania a ako prostí smrteľníci nemôžeme pochopiť príčiny, prečo sa dobrými cieľmi musia zaoberať tajne. Veď Kristus sa pri konaní dobra pred nikým neskrýval a každý, kto v neho verí, musí konať podobne. Prečo musíme z Ježišova chrámu prejsť do iného, kde je všetko zahalené rúskom tajomstva a mystikou? Tajné zasvätenie, tajný život, tajné spolčovanie sa s bratmi, tajné stretnutia, tajné vykonávanie akýchsi neznámych obrádov, tajné plnenie príkazov a uznesení, atď.

Spomeňme si pri tej príležitosti na slová Svätého písma: „Veď nič nie je skryté, čo by sa neodhalilo, a nič utajené, čo by sa neprezvedelo.“ Nech teda predstavitelia lóži vyjdú von so svojim tajomstvom - ak, pravda, existuje - a tým by umlčali všetky dohady voči svetovému slobodomurárstvu.

Väčšina slobodomurárskych lóži existuje vo forme zaregistrovaných spoločností, ich ústavy sú dostupné každému a ich vnútorný život je určený „Knihou ústavy“ z roku 1733 a „Pravidlami vnútorného poriadku.“

U všetkých slobodomurárov je jeden spoločný cieľ - namiesto existujúcich cirkví a chrámov ustanoviť „chrám humanity“, pričom ako stavebné kamene im slúžia ľudia, ako maltu používajú toleranciu a bratstvo, Bibliu majú za nákres a staviteľom im má byť Boh, ktorého nazývajú „Veľký architekt vesmíru“.

Ale vari cirkev nie je chrámom Božím? A Kristus sa vari nesprávne humánne k svojmu stádu? Skúsme si položiť otázku - dáva nám kresťanská viera a cirkev právo vstupovať do druhého chrámu, kde bude opäť všetko zahalené tajomstvom? Vari sa má stať slobodomurárstvo vplyvným centrom neviditeľnej vlády, ktorá môže zjednotiť ľudí zaoberajúcich sa osudom mnohých národov? Samotní slobodomurári majú mnoho pochybností ohľadom svojho pôvodu. Bolo už napísaných mnoho kníh snažiacich sa vysvetliť dejiny slobodomurárstva. Každý prameň napokon ukázal svoju neurčitost a objavovali sa a ďalšie otázky, na ktoré nestačili odpovede. Výsledkom tohto pátrania bolo napokon vždy to isté neodhalené TAJOMSTVO.

A tak ako sme hovorili, slobodomurárstvo vzniklo ako nábožensko-filozofické hnutie oficiálne v Anglicku na začiatku XVIII. storočia, no počiatok jeho histórie bol daný už o storočie skôr. Slobodomurárstvo je produktom myšlienok a podmienok XVII. storočia, je syntézou rôznych ideí a predstáv, ktoré sa objavili vo výsledku otrasov v západnej ríi, filozofii, náuke, kultúre, spoločenstve a politike. Sedemdesiate storočie je obdobie deštrukčných premien, a práve ako odpoveď na tieto premeny sa zrodilo slobodomurárstvo.

(Pokračovanie v nasledujúcom čísle)

V rokoch 1944-1989 Katolícka cirkev na Slovensku musela prekonávať mnohé ťažkosti a podstúpiť mnohé skúšky. Administratívne zásahy a opatrenia ateistického režimu boli vlastne istým druhom prenasledovania, ktoré si vyžiadali mnoho obetí. Po páde komunistického panstva v Európe sa viacerým trpiteľom a mučenikom za vieru dostalo verejného uznania a boli pripočítaní medzi svätých a blahoslavených všeobecnej Cirkvi. Takto sa po niekoľkých storočiach do zoznamu svätých znovu dostávajú ľudia slovenskej krvi, alebo úzko spojení s činnosťou na Slovensku, ako je Zdenka Schellingová, Pavol Gojdič, Metod Dominik Trčka, Vasil Hopko. Blahorečenie Jána Vojšašáka a Michala Buzalku je v procese skúmania a trpezlivého očakávania. A pripravujú sa procesy blahorečenia aj ďalších kandidátov na oltár.

Čosi podobné prebieha aj v zahraničí. Aj tam máme postavy duchovnej veľkosti a slovenského pôvodu, ktoré sú už na oltári, alebo ta smerujú. Len pred nedávnom, v októbri 2014, bola blahorečená dcéra slovenských vysťahovalcov z Bardejova, rehoľná sestra Miriam Terézia Demjanovičová (1901-1927) z Kongregácie Milosrdných sestier sv. Alžbety. Na dobrej ceste je proces blahorečenia brata Alojza M. Chmeľa (1913-1939) z rehole bosých augustiniánov, rodáka zo Spišskej Starej Vsi. A poslednom čase sa v Spojených štátoch rozbieha akcia za blahorečenia jezuitského kňaza Jána Antona Harďoň (John Anthony Hardon S.J.), ktorý zomrel v chýre svätosti pred 15 rokmi.

Syn slovenských emigrantov, Ján Anton Harďoň sa narodil 18. júna 1914 v priemyselnom meste Midland, v štáte Pensylvánia. Pretože prišiel na svet medzi sviatkami sv. Antona Paduánskeho (14. júna) a sv. Jána Krstiteľa (24. júna), podľa starého slovenského zvyku dostal meno Ján Anton. Ešte nemal ani dva roky, keď jeho 27-ročný otec, ktorý pracoval na stavbe, nešťastne zahynul; zrušilo sa naňho lešenie, keď odstraňoval prečnievajúci trám ohrozujúci bezpečnosť jeho spulurobotníka.

Smrť živiteľa rodiny bola to tvrďou ranou pre mladú vdovu Annu Harďoňovú. Sociálna starostlivosť o biednych a chudobných je aj dnes slabou stránkou americkej demokracie. Pred sto rokmi to bolo ešte ťažšie - nijaká podpora zo strany štátu nejestvovala. A tak Anna Harďoňová sa presťahovala i so synom do Clevelandu, v štáte Ohio, kde žila početná slovenská komunita, medzi nimi aj jej príbuzenstvo. Tam pracovala ako upratovačka a konala iné drobné práce, aby užívala rodinu a tam začal malý Janko navštevovať slovenskú osadnú školu pri kostole sv. Vendelína (2281 Columbus Road). Anna bola členkou Tretieho rádu sv. Františka a bola známa ako skromná, zbožná a veľkodušná osoba neortrasiteľnej viery v Božiu Prozreteľnosť. V tomto duchu vychovávala aj svojho syna, ktorý od mladosti prejavoval neobyčajné intelektuálne schopnosti. Svoju matku mal veľmi rád a pri nejednej príležitosti s úsmevom rozprával, že sa pri nej naučil kŕčať ešte pred tým, než sa naučil chodiť. V škole zase rehoľné sestričky-učiteľky prehlbovali v ňom vieru, ktorú mu vstúpala matka. S vďakou spomínal, ako sestrička Benedikta v priebehu prípravy na prvé sv. prijímanie im hovorila, že o čokoľvek pri prvom sv. prijímaní požiadajú, sviatostný Ježiš im vyplní. Ján Harďoň prosil Ježiža, aby mu dočítal milosť stať sa kňazom.

Zo základnej školy Ján Harďoň prešiel na katedrálnu strednú školu (Marist Brothers High School) a po maturite začal študovať medicínu na

blízkej jezuitskej univerzite (John Carroll University) ležiacej na clevelandskom predmestí. Po dvoch rokoch štúdia sa však rozhodol paralelne študovať aj teológiu. Štúdium na Filozofickej fakulte dokončil v lete 1936 a bol promovovaný na bakalára (Bachelor of Arts Degree). V septembri 1936 vstúpil do jezuitskej rehole. Od tejto chvíle jeho formácia pokračovala tradičnou jezuitskou cestou - noviciát, intenzívne štúdium a dôsledná duchovná príprava. V roku 1941 mu jezuitská univerzita (Loyola University of Chicago) udelila magistrát z filozofie (Master's Degree in Philosophy). Kňazskú vysviacku prijal 18. júna 1947, v deň svojich 33. narodenín. Bol

veľký a radostný deň nielen preňho, ale aj pre jeho obetavú matku, ktorá v tom čase už bola slabá a chorľavá a v roku 1948 sa odobrala do večnosti.

V roku 1949 rehoľní predstavení poslali o. Harďona do Ríma, kde pokračoval v teologickom štúdiu na známej Gregoriánskej univerzite. Štúdium dokončil v roku 1951 s najvyšším vyznamenaním - magna cum laude - a bol odmenený pápežskou medailou. Jeho doktorská dizertácia bola z oblasti náboženského porovnávanía: A Comparative Study of Bellarmine's Doctrine on the Relation of Sincere Non-Catholics to the Catholic Church. (Porovnávanie štúdia učenia Roberta Bellarmina o vzťahu úprimných ne-katolíkov voči Katolíckej cirkvi).

Po skončení štúdia v Ríme sa vrátil do Ameriky. Žiadal, aby ho poslali ako misionára do Japonska, kde jezuiti práve otvorili Katolícku univerzitu, ale vedenie rehole rozhodlo, že bude vyučovať teológiu na jezuitskom učilíšti West Baden College, v štáte Indiana. Táto odbočka jezuitskej Loyola univerzity dnes už nejestvuje, lebo v roku 1964 bola pre nedostatok bohoslovcov zatvorená. Dňa 2. februára 1953 zložil svoje večné sľuby.

Od polovice rokov päťdesiatych John Hardon patrí medzi najznámejších katolíckych publicistov v anglofónom svete. V roku 1956 vyšla jeho kniha Protestant Churches in America, ktorá urobila jeho meno známym aj v protestantských kruhoch. Do takej miery, že bol pozvaný za prednášateľa a hosťujúceho profesora na viaceré protestantské školy a semináre (napr. Lutheran School of Theology of Chicago, anglický Seabury-Western Divinity School v Chicagu a ďalšie). V rokoch 1962-1967 bol profesorom Porovnávanie náboženstva na Western Michigan University v Kalamazoo. V nasledujúcich rokoch pôsobil ako profesor misiológie na kanadskej St. Paul University v Ottawe. V roku 1974 zaujal funkciu profesora na Ústave vyšších štúdií katolíckej náuky (the Institute for Advanced Studies in Catholic Doctrine) pri St. John's Univerzity v New Yorku.

Mal aktívnu účasť na II. vatikánskom koncile, kde pôsobil ako odborník-poradca (peritus) v otázkach liturgie a liturgickej obnovy.

Pokoncilové obdobie prežival veľmi intenzívne. Znepokojovali ho

mnohé veci. Bol sklamaný nielen radikálnym a príliš liberálnym chápaním koncilových reforiem, ale aj nekonvenčným vývojom v jezuitskej rehole. Podobne ako Pavol VI., aj on so sklamaním a ľútosťou sledoval, ako jeho rád prestáva byť oporou pápeža, ako sa z neho vytráca duch poslušnosti a vkrádajú sa doň prvky falošného humanizmu a sekularizmu. Namiesto poslušnosti, ktorá je 4. sľubom jezuitského rádu, jezuitskí teológovia stáli v popredí úsilia, ktoré chcelo pretvoriť Cirkev na svoj obraz. Situácia v ráde sa natoľko polarizovala, že pápež Ján Pavol II. v októbri 1981 pokladal za potrebné rázne zasiahnuť a na čelo rehole vymenovať svojich delegátov (Fr.

Paolo Dezza a Fr. Giuseppe Pittau), aby obnovili v rehole pôvodného ignácijskeho ducha vernosti Sv. Otcovi. So smútkom treba povedať, že prevažná väčšina amerických jezuitov stála proti pápežovi. O to vernejšie mu však slúžil o. John Hardon. To však znamenalo, že sa od neho odklonili mnohí jeho rehoľní bratia. Natoľko, že keď za účasti veľkého počtu priateľov a čitateľov oslavoval v Detrote 50. výročie kňazskej vysviacky, nebol tam prítomný ani jeden z jeho jezuitských spolubratov.

V r. 1966 vyšiel tzv. Holandský katechizmus (De Nieuwe Katechismus, s podtitulom: katolícka viera pre dospelých). Pretože to bol prvý „nový“ katechizmus od Tridentského koncilu, vyvolal veľký rozruch. V eufórii koncilového a pokoncilového obdobia sa tešil značnej pozornosti a v liberálnych kruhoch veľkej obľube. Ale ako dielo malej skupiny autorov a bez náležitej prípravy, nevyhovovalo a z vieroučných dôvodov bol pre katolícku pospolitost neprijateľný. Viacerí biskupi zakazovali jeho šírenie v svojich diecézach. Sám Pavol VI. vyjadril všeobecnú nespokojnosť v svojom známom dokumente Solemni hac liturgia (Krédo Božieho ľudu). A išiel ešte ďalej: obrátil sa na o. Harďona, aby - kým vyjde autoritatívne dielo - on pripravil v angličtine niečo, čo bude vyhovovať modernej dobe, ale nevnesie do mysli čitateľov a užívateľov nijaké vieroučné a mravoučné pochybnosti. O. Harďon sa vďačne podujal na túto náročnú úlohu a v roku 1975 vydal The Catholic Catechism. Táto 600-stránková knižná publikácia sa stretla s veľkým úspechom. Vyšla v 26 vydaniach a predalo sa z nej vyše milióna výtlačkov. Do roku 1992, keď pod redakciou kardinála Jozefa Ratzingera vyšiel oficiálny Katechizmus Katolíckej cirkvi, bol Hardonov Katechizmus autoritatívnym moderným (pokoncilovým) katolíckym katechizmom. Menej známy, ale rovnako dôležitý je príspevok o. Harďona pri zostavovaní autoritatívneho Katechizmu Katolíckej cirkvi. V jeho korešpondencii sa našlo mnoho listov, v ktorých mu kardinál Ratzinger ďakuje za pomoc a spoluprácu.

V roku 1982 pápež Ján Pavol II. navrhol matke Terézii, aby jej rehoľa sa starala nielen o hmotné a telesné potreby chudobných, ale aby im otvárala

aj pokladnicu katolíckej viery. Odpovedala mu, že ona na to nemá potrebné vzdelanie a sama nevie, ako by malo toto úsilie vyzeráť. Sv. Otec ju odkázal na kardinála Ratzingera a kardinál Ratzinger požiadala pomoc o. Hardona. O. Hardon po poradách s matkou Teréziou pohotovo vypracoval katechetickú príručku, ktorú neskôr prepracoval do troch populárnych publikácií: Revised Basic Catechism Course (v 16 lekciiach), Advanced Catechism Course (v 36 lekciiach), a The Masters Catechism Course.

V roku 1985 o. Hardon založil mariánsky katechetický apoštolát (Marian Catechetical Apostolate) a tieto jeho publikácie slúžili ako príručky a

učebnice katechézy, evanjelizácie a re-
evanjelizácie v modernom svete.

Publikačná činnosť o. Hardona je ozaj obdivuhodná. Je autorom viac než 40 knižných diel a okrem toho napísal množstvo štúdií, článkov, úvah, predniesol mnoho prejavov a homílií. Z jeho knižnej produkcie - okrem už spomínaných diel - je hodno zaznamenať aspoň niektoré tituly: The Treasury of Catholic Wisdom (Pokladnica katolíckej múdrosti), The History of Eucharistic Adoration (Dejiny Eucharistickej poklony), Modern Catholic Dictionary (Moderný katolícky slovník), Theology of Prayer (Teológia modlitby), Spiritual Life in the Modern World (Duchovný život v modernom svete), Holiness in the Church (Svätosť v Cirkvi), The Faith (Viera), History and Theology of Grace: The Catholic Teaching on Divine Grace (Dejiny a teológia milosti: katolícka náuka o Božej milosti), Retreat with the Lord: A Popular Guide to the Spiritual Exercises of Ignatius of Loyola (Duchovné cvičenia s Pánom: podľa sv. Ignáca), The Pocket Catechism (Vreckový katechizmus), Catholic Prayer book (Katolícka modlitebná knižka), Marian Catechist Manual (Mariánska katechetická príručka), Christianity in the Twentieth Century (Kresťanstvo v 20. storočí), Religions of the World (Svetové náboženstvá).

V roku 1974 o. Hardon ujal funkcie profesora na Ústave vyšších štúdií Katolíckej náuky (The Institute for Advanced Studies in Catholic Doctrine) pri St. John's Univerzity v New Yorku.

Založil a viedol niekoľko náboženských organizácií, ktorých cieľom bolo prehĺbenie náboženských vedomostí a evanjelizácia v duchu II. vatikánskeho koncilu (napríklad: Mariánska katechéza, Inter Mirifica, Holy Trinity Apostolate), konferencie a prednáškové cykly (napríklad: Výzva k svätosti) a iné. Bol horlivým šíriteľom mariánskej úcty, eucharistických adorácií a apoštolátu Božieho milosrdenstva.

O. Hardon sa nikdy neodcudzil svojim slovenským koreňom. Nielen v mladosti, ale aj v dospelom veku udržiaval styky so svojimi rodákmi. Počas štúdií v Ríme sa zoznámil so slovenskými jezuitami, ako bol prof. Michal Lacko, alebo Felix Litva. V Kanade a v Spojených štátoch sa stretával s via-

Služobník Boží

o. Ján Anton Harďoň, S.J.

cerými predstaviteľmi slovenského duchovného života (napríklad o Štefan Senčík, o Jozef Javorka a ďalší). Pekne rozprával po slovensky, poznal mnohé slovenské piesne, svetské i duchovné a je o ňom zaznamenané, že v posledných dňoch života - vo vianočnom období 2000 - sa pri jeho nemocničnom lôžku spievali slovenské vianočné koledy. Ale aj zahraniční Slováci boli naňho hrdí a v roku 1978 ho poctili udelením pamätnej medaily Svetového kongresu Slovákov.

Posledné roky svojho života strávil v Detrote, kde bol duchovným vodcom skupiny pri pútnickom kostole Nanebovzatia Panny Márie, ktorý je lepšie známy pod menom Assumption Grotto. Jeho zdravie nebolo nikdy pevné, bol útlej asketickej postavy a ako ho raz charakterizoval jeho slovenský priateľ o. Félix Litva SJ, „bol taký chudučký, že by ho bol mohol vietor uniesť.“ Zo všetkých síl sa však snažil, aby choroba a telesná slabosť neboli prekážkou jeho činnosti.

Od roku 1990 sa jeho zdravotný stav zhoršoval a ako lekári neskoršie zistili, postihla bolestná choroba, rakovina kostí. Tá ho prinútila utiahnúť sa do jezuitskeho domova pre starých a nevládnych, Columbiere Center, v Clarkson, v štáte Michigan, kde aj zomrel s ružencom ruke, v sobotu 30. decembra 2000.

Svedkyňa posledných dní jeho života, Marie Coules takto zachytila jeho odchod z tohto slzavého údolia: „V jeho izbe visel veľký obraz Ježiša - Božieho Milosrdenstva, ku ktorému počas posledných dní svojho pozemského života sa často v modlitbách obracal. Pri jeho smrteľnej posteli odzneli mnohé ružence, nábožné spevy, slovenské vianočné piesne, modlitby breviára a korunky Božieho milosrdenstva.“

Päť rokov po jeho smrti, jeho priateľ a podporovateľ arcibiskup arcidiecézy St. Louis Raymond L. Burke (neskorší kardinál a prefekt najvyššieho cirkevného súdu, Apoštolskej signatúry a dnes patrón Zvrchovaného rádu maltézskych rytierov) dal do pohybu akciu za blahorečenie Božieho služobníka o. Johna A. Hardona. Postulátorom kauzy blahorečenia je Fr. Robert McDermott. Pod jeho starostlivým vedením sa zhromažďuje a pripravuje dokumentácia, ktorá sa predloží Kongregácii pre svätorečenie, aby preskúmala život, činnosť a tvorbu tohto mimoriadne zaslužilého robotníka vo vinici Pánovej.

A teraz s nádejou očakávame skoré a úspešné vybavenie tejto žiadosti. Každý z nás má možnosť prispieť k tomu účelu krátkou modlitbou:

Všemohúci Bože, Ty si svojmu služobníkovi Jánovi Antonovi Hardonovi zo Spoločnosti Ježišovej udelil milosť rehoľného a kňazského svätenia podľa vzoru Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. V osobe o. Hardona si dal svojmu stádu mimoriadneho učiteľa viery. Zveril si ho láskavej starostlivosti preblahoslavenej Panny Márie, ktorej radu „Urobte všetko, čo vám poviem“ (Ján 2,5) verne nasledoval a ktorej príhovor ustavične vzýval.

Ak je to Tvoja svätá vôľa, prosím Ťa, splň žiadosť, s ktorou sa teraz na Teba obraciam, spoliehajú sa na pomoc o. Hardona, aby celá Cirkev uznala jeho hrdinskú svätosť. O to Ťa prosím, skrze Tvojho Syna, nášho Pána Ježiša Krista, ktorý s Tebou a s Duchom svätým je jeden Boh po všetky veky vekov. Amen.

Archivum Causae Canonisationis
Ioannis Antonii Hardon
Societatis Iesu 1914 - 2000
Služobník Boží
o. Ján Anton Hardon, S.J.

FRANTIŠEK VNUK

ALŽBETA CIELOVÁ (1931)- vyštudovala herectvo na VŠMU v Bratislave. Začiatkom šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia začala pôsobiť vo sfére rôznych umeleckých telies, prostredníctvom ktorých sa výraznou mierou prejavil jej herecký talent. V rokoch 1957-1958 bola členkou činohry Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene. V rokoch 1960-1965 tvorila súčasť kolektívu v divadelnom angažmáne Krajského divadla v Nitre. Od roku 1965 naplno rozbehla kariéru vysokoškolskej pedagogy na VŠMU v Bratislave, kde sa špecializovala na problematiku javiskového prednesu dramatického textu.

Ste odchovankynou herca, pedagoga Viliama Záborského, pri hereckej výučbe ste uplatnili jeho náročný program a metódy javiskovej reči, prečo ste sa rozhodli pokračovať v jeho diele?

- Prof. Viliam Záborský bol môj veľký vzor. On si ma vybral ako aspirantku, ja som už v tej dobe pôsobila ako herečka vo zvolenskom divadle. Už na gymnáziu som vynikala v recitačných súťažiach. Triedny profesor bol mi významný dramaturg, prekladateľ Ján Sedláč, ktorý usporadúval stretnutia, besedy so spisovateľmi, hercami typu František Dibarbora, Ladislav Chudík. Pôvodne som chcela ísť študovať psychológiu, skúšky som nespravila, no nakoniec ma osud zavial k herectvu.

Väčšina jazykovedcov, hlasových pedagógov nesprávne stotožňuje umelecký prednes s javiskovou rečou. Ktoré diferenciálne faktory

sa najviac prejavujú pri spomínaných kategóriách?

- Diferenciácia medzi obidvoma disciplínami je vyjadrená už v študijných plánoch herectva, každý predmet sa vyučuje osobitne. Javisková reč je dôležitou súčasťou herectva. Teóriou javiskovej reči sa zaoberal spomínaný profesor Viliam Záborský, navyše v roku 1965 vydal skriptá Výslovnosť a prednes. Viliam Záborský zakladal aj Subkatedru javiskovej reči na VŠMU, ktorá bola súčasťou Katedry herectva a réžie. Hlavnú tematickú platformu hlasovej techniky čerpal od hlasovej pedagogy prof. Emmy Fierlingovej pôbiacej v tej dobe na Divadelnej fakulte na DAMU v Prahe.

Človek prostredníctvom hovoreného slova vyjadruje svoje duševné rozpoloženie, v ktorom sa nachádza. Slovo má multiplikačný význam, môže vystupovať ako elementárny stavebný prvok, čarovná formuľka... atď. Obzvlášť mimoriadnu funkciu predstavuje pre básnikov, ktorí radi so slovom experimentujú. Akú úlohu zohráva v umeleckom prednese?

- Slovo v umeleckom prednese zohráva veľmi podstatnú úlohu. Básnik je autor

Pohľad na umelecký, javiskový prednes očami Alžbety Cielovej

slova, napíše ho. Úsilie recitátora spočíva v pretlmočení slova do živé reči, väčšinou vkladá tam svoje vízie, predstavy, snaží sa pochopiť básnika. Najväčší ohlas spôsobil Viliam Záborský v roku 1968 pri recitovaní básne Sama Chalupku Mor ho.

Mnohí herci, mediálni pracovníci dodnes trpia všelijakými logopedickými poruchami, niektoré z nich sú aj vrodené. Ktorými spôsobmi podľa Vás možno odstrániť najčastejšie príčiny zajakávania, neschopnosti vysloviť vibračnú hlásku „r“...?

- Výrazné nedostatky hercov sa prejavujú už na prijímacích skúškach. Ak je herec talentovaný a trpí drobnými poruchami (napr. račkovaním) porota odpoľní návštevu u logopéda. Odstránenie daného nedostatku je už v jeho kompetencii, pretože príslušný hlasový pedagóg sa vo výučbe venuje iným veciam. Hlavná príčina zajakávania vyplýva z nesprávneho dýchania. Mnohí herci vo svojej profesii väčšinou uplatňujú kostálne dýchanie, čo je nesprávne. Správny spôsob je kostoabdominálne (zmiešané) dýchanie, pri výdychu herec zohľadňuje tempo, tón reči. Veľkú zásluhu na vypracovaní metodiky hlaso-

vých cvičení mala Margita Dalmadyová - Skyvová, ktorá úzko spolupracovala s prof. Koblencerom pôsobiacim vo Viedni. Hlasovou technikou sa profesijne zaoberala operná speváčka, sólistka Opery SND, zaslužilá umelkyňa Zita Hudcová-Frešová.

Od polovice šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia zaznamenávame trend približiť javiskovú reč hovorovej slovenčine, ktorá mnohokrát ignoruje zákonitosti spisovného jazyka. Spomínaný trend ovplyvnil významnou mierou aj masovokomunikačné výdobytky, vynikajúco sa osvedčil vo filmovom a televíznom herectve. Stretávame sa v dnešnej mediálnej praxi s týmto netradičným javom?

- No žiaľ, s tým sa aj dnes stretávame. Hovorová reč ešte neznamená nezrozumiteľnú reč. Reč hercov bola kedysi patetickejšia. Nezrozumiteľná reč sa objavuje mnohokrát aj v televíznom filme. V televízii sa výrazne odlišuje spôsob účinkovania mladého herca od starého herca. U mladého herca sa vytráca úcta k slovu, no starého herca počuje každý.

Ako by ste hodnotili spoluprácu divadelných pracovníkov s jazykovedcami, akcep-

tujú sa navzájom, divadelný režiséri, herci akceptujú ich stanoviská ohľadom správneho využívania stylistických, ortoepických štandardov v danom mediálnom produkte?

- Prof. Viliam Záborský počas svojej pedagogickej činnosti spolupracoval s jazykovedcom prof. Ábelom Kráľom, ktorý neskôr dával metodické školenia budúcim hlásateľom v rozhlase. Javisková reč moderátorov si vyžaduje dlhodobú prípravu. Počas mojej internej vedeckej aspirantúry som aj ja musela absolvovať povinnú skúšku zo slovenského jazyka u prof. Vincenta Blanára. Dnes sa vzájomná spolupráca medzi jazykovedcami a divadelníkmi skôr ocitá na brode mrazu.

Máte vzťah k súčasnej divadelnej produkcii, navštevujete divadelné predstavenia, popripade ktorý je Váš obľúbený divadelný žáner?

- Nenavštevujem veľmi. Zbožňovala som tragédie, navyše som si v nich aj zahrála napr. Z druhej strany pralesa v angažmáne Krajského divadla v Nitre. Umeleckým šéfom mi bol významný slovenský divadelný a televízny režisér Pavol Haspra.

Zhovárал sa
Emanuel Orban

ÚSTAV STREDOEURÓPSKÝCH JAZYKOV A KULTÚR
FAKULTY STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
UNIVERZITY KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

Vás v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku
srdečne pozýva na odbornú konferenciu

JOZEF TÓTH A KATOLÍCKA MODERNA

Dátum a čas konania: 10. novembra 2015 o 9:30 hod.
Miesto konania: Dražovská 4, Nitra (miestnosť A 112)

Ciel konferencie:
Interpretačné sondy do bohatého básnického i prozaického diela Jozefa Tótha pri príležitosti jeho 90. narodenín v súvislosti s tvorbou autorov patriacich do umeleckého zoskupenia s názvom slovenská katolícka moderna.

Vedecký garant: prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc.
Organizačný garant: PhDr. Ján Gallik, PhD.

Ako jeden z pamätníkov, ktorí s veľkým záujmom a mladistvým nadšením sledovali povojnové snaženia o prekonanie nepriateľských vzťahov medzi štátmi a národmi nášho európskeho životného priestoru, a ktorý sa do tých snažení aj osobne aktívne zapojil, s podobným záujmom sledujem aj vývoj ich realizácie v súčasnej Európskej únii, ktorá sa časom rozšírila na najväčšiu časť európskeho kontinentu. Žil som v Taliansku, keď v roku 1949 vznikla Európska rada so sídlom v Strasburgu s uvedením „Dňa Európy“. V Belgicku som zažil zriadenie „Europa-Kolleg“ v Brügge, s ktorým som mal vedecké styky, aj postupnú realizáciu Parížskych dohôd o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ (EGKS), ktoré pôsobilo až do roku 2002. Žijúc v piatich rozličných európskych štátoch, zblízka som sledoval postupné zblížovanie sa a upevňovanie vzájomných vzťahov a zdokonaľovanie právnych väzieb a výkonných orgánov dnešného spoločenstva 28 štátov ako členov Európskej únie. Uvedomujem si, že patríam k záhadne privilegovanej generácii, ktorá bola svedkom a účastníkom takéhoto nenúteného a pokojného zjednocovacieho procesu veľkých spoločenských a politických útvarov, aký sotva možno nájsť v celých dejinách ľudstva. Osobne to pokladám za milosť a šťastie.

Napriek tomu, ba aj práve preto, pozorne sledujem tento vo svojej podstate pozitívny vývoj, ktorý však, ako každé ľudské dielo, občas vykazuje aj určité nedostatky a chyby, ktoré ho môžu brzdiť, ba aj oslabovať a ohrozovať jeho budúcnosť. Preto by som rád aj verejne poukázal na niektoré skutočnosti, ktoré ma znepokojovali. Ide iste o sekundárne javy zdanlivo zanedbateľnej dôležitosti. Ale dejiny národov a štátov nás učia, že neraz aj z nepatrných príčin môže vzniknúť veľké zlo.

Prvú príležitosť na tieto pripomienky mi dávala kniha, ktorá sa na predobale predstavuje ako „Oficiálna učebnica histórie v zemích Evropské unie“ a má názov: Dejiny Evropy - Rozšírené vydání (Praha, ARGO, 2001). Dostal som ju ako dar z Prahy. Jej autorom je „Kolektív evropských historiků“ a z titulnej strany sa dozvedáme, že iniciátor diela bol Frédéric DELOUCHE, ktorý udáva ešte 14 spoluautorov. Z nich sú za Francúzsko s iniciátorom dvaja, za Poľsko tiež dvaja a po jednom sú v kolektíve zastúpené štáty: Dánsko, Česká Republika, Talia, Belgicko, Írsko, Grécko, Španielsko, Portugalsko, Holandsko, Nemecko a Veľká Británia. Novšie vydanie sa mi doprial nepodarilo nájsť.

Už pri otvorení knihy sa teda čitateľovi nanucovala otázka: Európska Únia (EÚ) sa skladá z 28 štátov. Prečo v autorskom kolektívne dva členské štáty majú po dvoch autorov a ďalších 15 členských štátov EÚ - teda absolútna väčšina - nebolo vôbec zohľadnených pri plánovaní a realizovaní oficiálnej učebnice dejín vo všetkých krajinách EÚ? Pohotová výhovorka, že vtedy ešte bolo iba 15 členských štátov EÚ, vôbec nie je presvedčivým argumentom,

lebo EÚ bola od počiatku plánovaná na pridruženie všetkých európskych štátov a u mnohých z nich už bol v behu proces asociácie. Rada Európy už v roku 1995 mala 39 členov a v roku 1999 v Helsinkách odporúčala začať vyjednávania s Bulharskom, Lotyšskom, Litvou, Maltou, Rumunskom a Slovenskom. Navyše aj z tých vtedajších pätnástich členských štátov pri realizovaní učebnice neboli zohľadnené Fínsko a Luxembursko. Ale táto učebnica sa už v samom titule nazýva Dejiny Európy, a nie iba Európskej únie. Učebnice histórie sa predsa nemôžu meniť každý rok, ako to dokazuje aj

toto druhé rozšírené vydanie, ktoré vyšlo až štyri roky po prvom, pôvodnom vydaní, ale ktoré sa obsahovo takmer v ničom nezmenilo. Šetriť na poli vedy a kultúry - čo je jednou z častejšie sa prejavujúcich negatívnych charakteristík EÚ - sa nielen nevypláca, ale môže vyvolať aj značné nedorozumenia, nespokojnosť a protesty zo strany členských štátov.

S uspokojením môžeme konštatovať, že prvá časť knihy, od najstarších čias až po 16. - 17. storočie podáva žiakom stredných škôl dosť prehľadné a všeobecne dostačujúce poznatky, aby si mohli utvoriť obraz o vývoji ľudstva v priestore dnešnej Európy. Ilustrácie sú vhodne vybrané a graficky veľmi pekne reprodukovanie. Podobne treba pochváliť aj výber a preklady ukázkových textov antických, klasických aj novších autorov. V niektorých podrobnej-

ších otázkach sa však tam vyskytujú aj citlivé nepresnosti. Tak napríklad: Všetky mapky, týkajúce sa Rímskej ríše, zakresľujú ako jej hranicu v strednej Európe iba Dunaj. Ani v texte, ani graficky v mapových zobrazeniach nenachádzame žiadnu stopu o preniknutí rímskych légii ďaleko na sever od Dunaja: veď cisár-filozof Marcus Aurélius napísal svoje „Myšlienky pre seba samého“ pros to granóua - iuxta Gran flumen, teda na brehoch slovenského Hrona, ľavého prítoku Dunaja. A nápis na Trenčianskej skale bezpečne dokazuje, že v rokoch 179 - 180 veliteľ II. Pomocnej légie Marcus Valerius

ského priestoru prvoradú úlohu v ich nielen náboženských, ale aj politických, kultúrnych, hospodárskych, ba neraz aj vojenských dejinách. Kniha jasne a nepodvratne dokazuje, že bez kresťanstva nie je možné pochopiť vývoj ľudstva európskeho priestoru až do najnovších čias. Ak však túto nad slnko jasnejšie dokázanú historickú skutočnosť porovnáme s tým, čo obsahuje veľká časť programových rozhodnutí Európskej únie a najmä skutočnosť, že sa jej terajšie vedenie neústupne priznáva k dogme ignorovať kresťanstvo až po zanovity odpor aj proti vsunutiu do základnej

dzuje na mená osôb a názvy niektorých miest. O národoch a štátoch sa z neho nič nedozvieme. Medzi týmito asi 1500 zaregistrovanými menami sa nachádzajú tri, ktoré majú vzťah k Slovensku: Dubček, Husák a Košice. Ak však otvoríme knihu na uvedených stranách, zistíme, že spomenuté osoby sa vôbec neudávajú s vysloveným vzťahom ku Slovensku, ale iba v súvislosti s Československom:

- „V Československu (...) Do čela strany se dostal komunistický reformátor Alexander Dubček a lidé v něm začali věřit v „socialismus s lidskou tváří“. (s. 368)

- „Bez prolití kvapky krve byl rychle svržen režim prezidenta Husáka, který byl nastolen po sovětské invazi v roce 1968.“ (s. 391)

- „Košickou smlouvou se obě země spojily.“ (s. 175). Išlo o spojenie Poľska s Litvou v roku 1386, v ktorom Slovensko nehralo žiadnu úlohu.

Kto sa teda orientuje podľa indexu, o Slovensku tam nenájde absolútne nič.

Napriek tomu, listovaním v knihe sa mi podarilo nájsť výraz „Slovensko“ v „okienku“, ktoré obsahuje zoznam členských štátov v Rade Európy (s. 21), ako aj na niektorých z novších mapiek Európskych krajín. Ale na jednej z prvých takýchto mapiek, „Evropské jazyky“ (s. 13) na území Slovenska označeného SLOVENŠTINA celý juh s Nitrianskom až takmer do polovice územia na sever, je farbou priradené k územiu Maďarska, označenému MAĎARŠTINA. V texte na tej istej strane sa spomína aj Slovensko vo vete: „Němčina se v rámci habsburské monarchie prosadila v úřednických vrstvách a v císařské armádě v Čechách, na Moravě, na Slovensku, v Slovinsku a Chorvatsku.“

Nakoniec som našiel ešte vetu:

- „Dne 1. ledna 1993 se Československá federace přetělskou cestou rozštěpila na dva svrchované státy Českou republiku a Slovensko.“ (s. 394 - ale prečo nezaregistrovali a aj úradný názov Slovenská republika?) To je však naozaj asi všetko. Myslím, že na dobrú oficiálnu učebnicu histórie v európskych krajinách je to žalostne málo.

No ani Česi a Česko nie sú na tom oveľa lepšie. Nachádza sa tam jeden odkaz na E. Beneša, jeden na Jana Masaryka, jeden na Gottwalda a Novotného. Ale o zakladateľoch Česko-Slovenskej republiky T.G. Masarykovi a M. R. Štefánikovi nej tam ani najmenšia zmienka.

Vieme, že prvé vydanie tejto školskej príručky pre žiakov európskych škôl bolo preložené do slovenčiny a obsahovalo osobitnú prílohu, v ktorej sa autor snažil doplniť to, čo tam o Slovensku a Slovákoch chýbalo.

Tu však nejde o to, čo sa bude vyučovať v našich slovenských školách - tvoríme niečo viac ako jedno percento populácie EÚ - ale ide o to, či a čo sa dozvie 99 % žiakov európskych škôl o našom národe a jeho štáte Slovenskej republike. Na tomto by malo záležať našim politickým predstaviteľom a vládnym činiteľom tak v Bratislave, ako aj v Bruseli. Lebo naše príslovie hovorí, že nemému dieťaťu ani vlastná mať nerozumie.

Chce Európa poznať Slovensko a Slovákov?

Maximianus prezimoval so svojimi vojakmi v Trenčíne (Laugaricio), kde o tom dal do skaly vtesať dnes už povestný nápis. Nuž a Trenčín sa nachádza dobrých sto kilometrov na sever od brehov Dunaja. Možno si to vysvetľovať aj tým, že Marcus Aurelius, ktorý plánoval rozšíriť územie Rímskej ríše až po hrebene Karpát zriadením dvoch nových provincií Marcomania a Sarmatia, už aj začal realizovať tento svoj plán. To sú fakty nielen lokálneho, ale aj európskeho významu.

Za druhý pozitívny a chvály hodný obsah tejto školskej príručky dejín Európy pokladám veľmi primeranú, obsažnú a v podstate presnú informáciu o náboženskej zložke historického diania v európskych krajinách. Z tejto informácie jednoznačne vyplýva, že kresťanstvo aspoň od 4. storočia po Kristovi zohralo u všetkých národov európs-

zmluvy ústavnej povahy jediného slova, ktoré by naň pripomínalo, a to napriek nespočetným prejavom vôle najvýznamnejších osobností a občianskych združení mnohých členských štátov - tak každému súdnemu človekovi to musí pripadať ako ťažko pochopiteľný paradox, ak nie priam zrada na duchovnej podstate Európy.

Ak sa potom pozastavíme nad niektorými jednotlivosťami, tak zistíme nedostatky a nepresnosti, ktoré nijako nemôžu byť prijateľné pre niektoré európske národy a členské štáty. Konkrétne Slovenská republika sa v celej knihe takmer vôbec neberie do úvahy. Pretože v knihe chýba prepotrebný dôkladný index, kto by sa chcel niečo dozvedieť o Slovensku, musel by pozorne prelistovať všetkých 416 strán. „Rejstřík“, ktorý sa nachádza na konci knihy (s. 414 - 416) sa obme-

Kresba: Andrej Mišanek